

Naš izvoz — perspektive 77

V letu 1977 kot celotnem obdobju se pričakuje počasnejša rast svetovne trgovinske izmenjave v primerjavi s preteklim letom

Za dobro oceno položaja rasti svetovne trgovine je potrebno analizirati posamezna področja oziroma posamezne skupine držav, njihovo soodvisnost in ne nazadnje neenakost razvoja. Pri tem mislimo na industrijsko razvite države s tržnim gospodarstvom, na vzhodnoevropske članice SEV ter končno na države v razvoju, v katerem pa posebno vejo predstavljajo države — izvoznice nafte, članice OPEC.

Vsa predvidevanja kažejo v glavnem sicer, da bo prišlo v industrijsko razvitih državah do novega zagona gospodarske aktivnosti, vendar so si vsi edini, da bo ta blažja, kot je bila v 1976. letu.

Po najnovejših ocenah se v razvitih državah s tržnim gospodarstvom pričakuje določeno zmanjšanje stopnje rasti: s 5,7 odst. v 1976 na 5,3% v 1977 letu pri približno 10% stopnji inflacije. Pri tej oceni se razumljivo štejejo razvite države kot celota, medtem ko bo stopnja rasti v ZDA občutno manjša. V Evropi pa naj bi bilo gospodarsko gibanje tudi v letošnjem letu najstabilnejše v ZRN. Prevladuje pač mišljenje, da povečana cena nafte ne bi smela bistveno vplivati na gibanje svetovne inflacije, izredno pa lahko vpliva na že tako težko plačilno — bilančno situacijo, posebno v nekaterih državah.

Vsekakor so problemi plačevanja, poleg inflacije in strukturnih prilagajanj, najvažnejša gibalna, ki vplivajo v tem letu na razvoj svetovne trgovine.

Čeprav so se razmere v lanskem letu v vseh treh najvažnejših skupinah deficitarnih dr-

žav bistveno izboljšale, pa je problem plačilno-bilančnega neravnotežja še naprej izredno prisoten. To pa ne samo zaradi visokih zadolžitvev, temveč tudi zaradi njegovega skrajno neugodnega razporeda. Tako se na primer zunanji dolgovi držav v razvoju — neizvoznice nafte, približujejo protivrtnosti njihovega dvehletnega izvoza, istočasno pa neprestano raste njihova zadolžitvev pri zasebnih bankah. Zadolžitvev držav v razvoju pri teh bankah se že ocenjuje na 80 milijard dolarjev.

V pomanjkanju bistvenega povečanja tuje finančne pomoči, je logična posledica zmanjšanje kupne moči uvoznih dobrin držav v razvoju. Čeprav je minilo že 5 mesecev letošnjega leta, v tem smislu kaj bistvenega ni bilo storjeno. Odložitev plačevanja dolgov kot dolgoročno rešitev, kar je predložila konferenca neuvršenih držav v Colombu in tudi vse države v razvoju

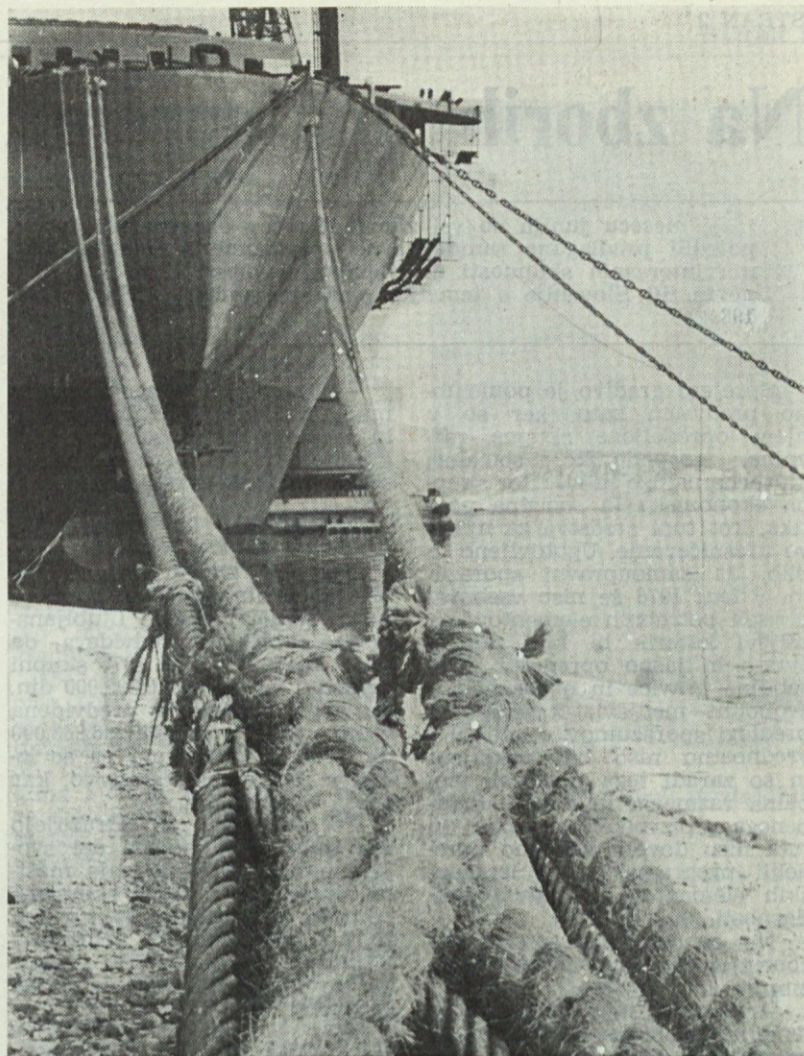
na zadnjem zasedanju UNCTAD (Konferenca ZN o trgovini in razvoju), ni naletela na zadovoljiv odgovor razvitih držav. Tudi reševanje iste problematike v okviru MMF (mednarodni delovni sklad) ni najbolj optimistično. Gre namreč za idejo, da se v okviru MMF ustanovi fond s približno 15 milijardami dolarjev, ki ga naj bi formirale tako razvite države kot tudi države izvoznice nafte, pretežno ZDA in Saudska Arabija.

Če se bodo ocene o zmanjševanju gospodarske rasti v 1977. letu uresničile, potem je potrebno računati tudi z zmanjševanjem rasti mednarodne trgovinske menjave. To potrjuje tudi dejstvo, da so se zaloge v lanskem letu v razvitih državah obnovile, kar bo imelo za posledico zmanjšanje uvoza iz ene in izvoza iz druge države.

Vsekakor je točno, da države v razvoju — izvoznice nafte razpolagajo s precejšnjimi izvoznimi viški, vendar pa je po drugi strani njihova možnost uvoza omejena. Verjetnost je majhna, da bi se ti odnosi v letošnjem letu bistveno spremenili v prid uvoza. Popolnoma drugačna je situacija ostalih dežel v razvoju, in sicer obratna v obeh smeri. Namreč za razliko od izvoznice nafte bi lahko večina njih sprejela mnogo večji uvoz pod pogojem, da bi imeli večja finančna sredstva. Dober del njihovih izvoznih prilivov je namreč angažiranih že naprej za odplačilo dolgov, zasebne banke, ki financirajo te države, pa v zadnjem času omejujejo svoje kredite, ker je zadolženost dosegla že kritični nivo.

Tudi pri državah članicah SEV lahko računamo še nadalje z zmanjševanjem uvoza z ozirom na visok trgovinski deficit proti razvitim kapitalističnim državam. Kot je pokazalo že lansko leto, jim je še nadalje namen, da svoj uvoz omejijo le na najnujnejše.

Zmanjševanje rasti uvoza zaradi nižje stopnje rasti gospo-

Peter Požnel: Počitniška

darske aktivnosti ali pa zaradi plačilno-bilančnih težav lahko pričakujemo tudi v večini razvitih držav zahodne Evrope.

Če se le malo poglobimo v zgoraj navedeno, potem ni težko perspektivno ocenjevati naše možnosti v prodoru naše opreme in naših proizvodov na mednarodno tržišče. Rezultati, ki smo jih dosegli v prvih 5 mesecih letošnjega leta, nam kažejo zgoraj navedeno stanje, čeprav ne moremo reči, da se situacija ne bi mogla bistveno spremeniti. To še zlasti v smeri proti ZSSR, kjer bi z ozirom na zgoraj navedeno situacijo držav članic SEV proti razvitim kapitalističnim državam agresivneje nastopili, seveda pod pogojem, da že prevzete pogodbene obveze solidnejše izpolnjujemo.

Resno se moramo zavzemati, da bomo pri vseh mednarodnih licitacijah po možnosti na prvih dveh pozicijah, zlasti v primerih, kjer posamezne objekte kreditirajo mednarodne finančne korporacije. Zadnji rezultati in primerjalne analize nam kažejo, da postajamo vse manj kon-

kurenčni ne samo proti agresivnim japonskim, temveč tudi tradicionalnim evropskim in delno ameriškim tvrdkam. To zlasti velja za hidroenergetske in irigacijske projekte, kjer imamo z ozirom na možnosti in izkušnje še vedno največje možnosti. Znano je, da države v razvoju, ki niso bogate z nafto, razpolagajo z ogromnim hidroenergetskim potencialom, ki se cení na 44% celotnega svetovnega energetskega potenciala. Oni so uspeli, da do 1974. leta izkoristijo le 4% energetskega izvoda. Do 1980. leta se predvideva, da bi ta odstotek zrastle na 8%, kar pa bistveno ne bo spremenilo energetske bilance teh dežel.

Prav v te dve smeri (v države v razvoju in v Sovjetsko zvezo) bo potrebno v bodoče usmerjati vse sile za pridobivanje novih in večjih naročil, ker tudi doma, prav iz razlogov, navedenih v zvezi z mednarodno trgovinsko menjavo, investicijska dejavnost ne more in ne more zaživeti.

Franc Bahar, dipl. ing.

Odgovorne naloge

Na osnovi določil Zakona o združenem delu, ki zahteva, da se kot TOZD organizira vsaka delovna celota, ki izpolnjuje z zakonom določene pogoje, smo se na zborih delavcev 23. aprila 1977 opredelili za našo novo samoupravno organiziranost. Ocenili smo, da obstajajo pogoji za organiziranje novih TOZD in delovnih skupnosti, tako da je po novi organiziranosti v delovno organizacijo TZ Litostroj združenih 13 temeljnih organizacij (Prodaja, Nabava, IRRP, Proizvodnja ulitkov in modelov, Proizvodnja zvarjencev in odkovkov, Proizvodnja obdelovancev, Montaža, Proizvodnja talnih transportnih vozil in naprav, Proizvodnja preoblikovalne opreme, Servis, IVET, ZSE, IC) in dve delovni skupnosti. S tem smo storili še prve korake pri uresničevanju zakona. Nova organiziranost delovne organizacije terja tudi potrebno samoupravno normativno organiziranost. Vsaka TOZD bo kot svoj temeljni samoupravni akt morala sprejeti Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD, ki v temeljih ureja osnove družbenoekonomskih odnosov v TOZD, nato pa še ostale samoupravne oziroma splošne akte, ki jih zakon zahteva.

Zakon o združenem delu kot zakonodajni akt sistemskega značaja pa terja svoje dograjevanje tudi na ravni republike. 6. julija letos so vsi trije zbori skupščine SR Slovenije sprejeli predloge za izdajo štirih novih republiških zakonov, o katerih bodo zbori Skupščine SRS ponovno razpravljali jeseni. Gre za naslednje nove zakone: Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o organu samoupravne delavske kontrole, Zakon o volitvah in odpoklicu organov upravljanja in o imenovanju poslovnih organov v organizacijah združenega dela in Zakon o referendumu in drugih oblikah osebnega izjavljanja.

Z objavo osnutkov zakonov v sindikalnem glasilu se začne javna razprava. Njeni nosilci v organizacijah združenega dela so osnovne organizacije sindikata, v javni razpravi pa naj bi sodelovali prav vsi delavci.

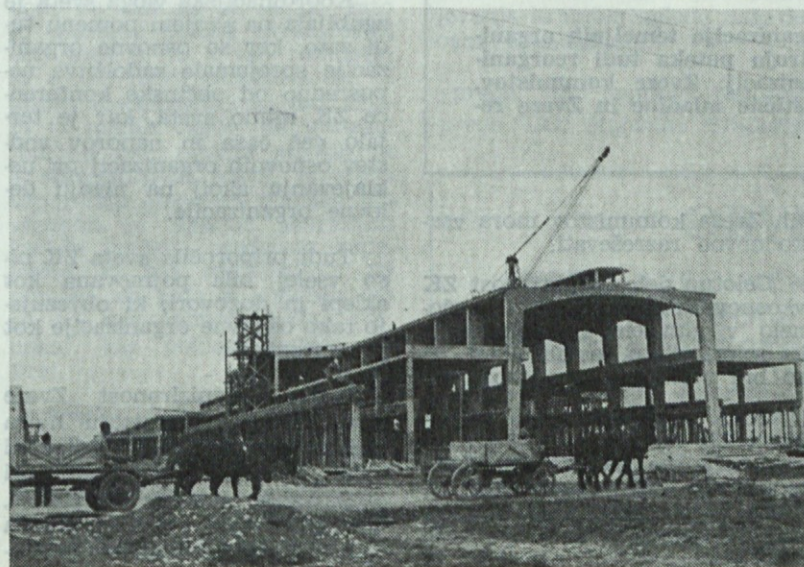
Pred naše novoorganizirane osnovne organizacije sindikata se torej že postavljajo pomembne naloge in lahko pričakujemo, da jih bodo ob pomoči vseh organiziranih družbenih sil, občinskih svetov Zveze sindikatov in drugih sindikalnih teles kar najuspešneje izpeljali.

Naloga vseh nas pa je, da aktivno sodelujemo v javni razpravi o novih zakonih, saj zakoni razčlenjujejo naše pravice, dolžnosti in odgovornosti.

Jana Khalil

Trideset let zvestobe

Vsak začetek je težak. Tako je bilo tudi z ustanovitvijo našega Litostroja. Za njegovo rojstno letnico štejemo leto 1946. Industrije takrat skoraj nismo imeli, težke še posebej ne. In tako je nastala ideja o ustanovitvi strojne tovarne, ki naj bi izdelovala predvsem vodne turbine in ulitke. Požeti je bilo treba ogromno koruzno polje, sredi katerega so začela rasti nova poslopja. Za kramp in lopate so prišli vsi: možje, žene, vojaki in mladina. Gradbišče se je spremenilo v pravo mravljišče ljudi.

Gradnja mogočne tovarne sredi polja leta 1946

Septembra 1947 je novo tovarno obiskal tovariš Tito. V si-vi livarni je prebil glinasti zamašek kupelke in po žlebu je stekla žareča kovina. Nastal je prvi ulitek — orjaški grb nove Jugoslavije. Tako se je rodil nov gigant mlade strojne industrije nove Jugoslavije — Titovi zavodi Litostroj.

Ko se pripravljamo na proslavo tridesetletnice obstoja naše delovne organizacije, ne smemo pozabiti vseh tistih, ki že od prvih dni ustanovitve nesebično delajo v Litostroju.

Jubilante smo zaprosili, naj nam povedo najbolj zanimive doživljaje s prehojene tridesetletne poti v Litostroju. Nekateri sicer niso hoteli sodelovati, ostali pa so nam povedali precej zanimivega. Oproščamo se vsem

(Nadaljevanje na 4. strani)

Na zborih smo sprejeli

V mesecu juniju so vsi zbori delavcev obravnavali in potrdili predlagane samoupravne sporazume samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti naše občine in SR Slovenije o temeljih plana za obdobje 1976 do 1980.

Sprejeto gradivo je pomembno predvsem zato, ker so v njem opredeljene skupne razvojne, gospodarske, socialne, kulturne naloge in cilji ter skupna ekonomska in socialna politika, kot tudi sredstva za njihovo uresničevanje. Ugotovljeno je bilo, da samoupravni sporazumi v letu 1976 še niso vsebovali vseh potrebnih elementov, na osnovi katerih bi bilo možno čvrsto in jasno opredeliti medsebojne pravice in obveznosti v svobodni menjavi. Razen tega predlogi sporazumov v letu 1976 vrednostno niso bili usklajeni in so zaradi tega presegali globalna razmerja in delitve družbenega proizvoda v republiki in tudi niso dovolj določeno opredelili programskih ter izračunskih elementov za sistem solidarnosti.

Na osnovi tega so bili na zborih sprejeti naslednji sporazumi:

— Samoupravni sporazum o temeljih plana v občinskih samoupravnih interesnih skupnostih za obdobje 1976—1980 za področje otroškega varstva, izobraževanja, kulture, telesne kulture, socialnega skrbstva, zdravstva in zaposlovanja;

— Samoupravni sporazumi o temeljih plana za področje vzgoje in usmerjenega izobraževanja v SRS, za obdobje 1976—1980 za področje raziskovalne dejavnosti v SRS, Samoupravni sporazum o temeljih plana SIS starostnega zavarovanja kmetov v SRS za obdobje 1976—1980;

— Dopolnilo Samoupravnemu sporazumu o izobraževanju in usmerjanju za stanovanjsko graditev in družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu.

Sprejet tudi proračun občine za leto 1977

Na istih zborih delavcev je bil dan v obravnavo in sprejem tudi proračun občine Ljubljana-Siška. Proračun predvideva, da bodo znašali v letu 1977 skupni prihodki v občini 116,332.000 din. Od tega zneska je predvidena vsota v občini v višini 86,883.000 din, 1% iz proračuna pa se izloči v proračunsko rezervo, kar znaša 878.000 din.

Po dogovoru pa združujejo vse ljubljanske občine del svojih sredstev za delovanje mestne skupščine in služb skupnega pomena za mesto in to v višini 26,17% proračunskih prihodkov v mestu Ljubljana. Ta postavka v občini Šiška znaša 28,570.000 din.

ZDRUŽEVANJE SREDSTEV ZA RAZISKAVE IN RAZVOJ V LITOSTROJU

Na zborih delavcev so bili delavci seznanjeni tudi s samoupravnim splošnim aktom o oblikovanju in uporabi sredstev za raziskave in razvoj v DO TZ Litostroj.

Samoupravni splošni akt izhaja iz dejstva, da naša celotna proizvodnja, prodaja in razvojna politika temelji na lastni ra-

ziskovalni in razvojni dejavnosti. Raziskovalno in razvojno delo je za to področje skupnega pomena za delavce v TOZD v okviru delovne organizacije. Ta sporazum predpisuje način oblikovanja trajnejšega in stabilnejšega vira sredstev za RR delo, obenem pa predpisuje način njihove uporabe. Samoupravni akt predpisuje, da TOZD oblikujejo sredstva za RR v skladu z vsakoletnim gospodarskim načrtom v dogovorjenem odstotku od zunanje realizacije, drugi viri pa so še namenski krediti, dotacija in prodaja prototipov.

Samoupravni splošni akt so razen TOZD — Servis sprejeli in vsi ostali potrdili.

Zbor delavcev TOZD — Servis je na predlog predsednika DS tozda in direktorja tega tozda umaknil iz dnevnega reda predloženi samoupravni akt. Ker sta menila, da predlog ne upošteva nove organizacije TOZD, da predlog ni v skladu z zakonom glede odstotka od zunanje realizacije, ter da DS tozda ni dobil še odgovora na pripombe, poslano od 5. 7. lani.

Vse te nejasnosti bodo predvidoma opravljene do prihodnjega zbora TOZD Servis, nato bo samoupravni splošni akt dan ponovno v potrditev. DSP pa bo po tem sprejetju sprejel ugotovitveni sklep o sprejemu tega samoupravnega splošnega akta.

M. V.

NOVI ABSOLVENTI POKLICNE ŠOLE

Sedemindvajseta generacija absolventov poklicne šole v izobraževalnem centru je ob koncu junija 1977 zaključila šolanje. 147 absolventov je opravljalo zaključne izpite v prvem, rednem junijskem roku, 39 učencev pa ima popravne izpite v avgustu.

V Litostroj se bo letos vključilo 88 absolventov, drugi pa v delovne organizacije ZP Iskra na ljubljanskem območju in v tovarni radijskih sprejemnikov v Sežani. Tam zaključuje delo dislocirani oddelek našega izobraževalnega centra.

Na krajši slovesnosti v izobraževalnem centru so se mladi zahvalili svojim učiteljem in vzgojiteljem za trud, le-ti in predstavniki samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij ter uprave Litostroja pa so jim zaželeli veliko uspehov v delovnih kolektivih in osebnega zadovoljstva.

H. P.

Nove OO sindikata

V skladu z organiziranostjo novoustanovljenih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti smo 17. junija imeli ustanovne občne zборе osnovnih organizacij sindikata. Ob pravočasnih pripravah dela kadrovske komisije in iniciativnih odborov se je izkazala zavest, ki so jo delavci pokazali ob evidentiranju delegatov za vse ravni naše samoupravne in družbenopolitične organiziranosti. Poseben poudarek pa so pri tem posvetili vlogi sindikata. Zato imamo danes v delovnih organizacijah 13 osnovnih organizacij sindikata, v temeljnih organizacijah združenega dela in dve v delovnih skupnostih skupnih služb.

Torej povsod, kjer smo delavci naše samoupravljanje, problemi in tudi potreba po organiziranem uresničevanju delavskih interesov. V našem sindikalnem statutu niso zapisane številke o tem, koliko članov mora biti najmanj ali največ v OOS, vendar pa imamo taka števila, ki najbolj ustrezajo naši organiziranosti. Izvršni odbori osnovnih

organizacij sindikata so sestavljeni iz vseh struktur zaposlenih in iz vseh delov proizvodnega procesa, tako da IO OOS šteje najmanj 7 ali največ 19 delegatov. V 15 osnovnih organizacijah je 133 sindikalnih skupin, ki zajemajo najmanj 10 in največ 50 delavcev, torej v povprečju šteje sindikalna skupina 26 delavcev.

skozi vse oblike delovanja in vpliva ZK.

Litostrojki komunisti bomo oblikovali enotne sklepe in stališča na konferenci, v katero bodo osnovne organizacije izvolile eno četrtino svojih članov. Delegati bodo na konferenci sprejemali sklepe, o katerih so poprej na osnovnih organizacijah že razpravljali in zavzeli stališča. Za uresničevanje sklepov konference bo skrbel komite, v katerega bodo osnovne organizacije izvolile po enega delegata.

Komite bo vodil sekretar, ki ne bo profesionalc. O novi organiziranosti Zveze komunistov so že razpravljale skoraj vse osnovne organizacije in izvolile svoje delegate v konferenco in v komite. Izvršeno je tudi konstituiranje sedmih novih osnovnih organizacij Zveze komunistov, tako da bo odslej v konferenci Zveze komunistov v Litostroju delovalo 15 osnovnih organizacij, ker so se nekatere velike osnovne organizacije razdelile na več manjših, kar bo tudi pozitivno vplivalo na aktivnost Zveze komunistov.

Vukoslav Živkovič

»...no in potem smo se domislili, da bi problem sklepčnosti na zborih rešili z nekaj kulisami v ozadju tovarne«

Z reorganizacijo do večje učinkovitosti

Hkrati s samoupravno reorganizacijo temeljnih organizacij združenega dela v Litostroju poteka tudi reorganizacija družbenopolitičnih organizacij: Zveze komunistov, Zveze sindikatov, Zveze socialistične mladine in Zveze rezervnih vojaških starešin.

Reorganizacija Zveze komunistov ni le formalno povečanje števila osnovnih organizacij v skladu s številom tozdov in delovnih skupnosti, ampak je predvsem vsebinsko spreminjanje oblike delovanja Zveze komunistov v Litostroju kot celote in slehernega njenega člana v osnovni organizaciji. Dosedanja oblika dela tako v osnovnih organizacijah kot na nivoju delovne organizacije ni v celoti dosegla popolne angažiranosti članstva Zveze komunistov v vseh sredinah, kot bi to bilo potrebno z ozirom na naloge, ki

jih Zveza komunistov mora vsakodnevno razreševati.

Celotno delo in aktivnost ZK v osnovnih organizacijah je sloanelo v glavnem na sekretarju in sekretariatu, ostali člani pa so bili večinoma le opazovalci.

Tudi koordinacijska vloga sveta ZK na nivoju delovne organizacije ne ustreza razgibanosti aktivnosti Zveze komunistov, ki mora sproti spremljati, analizirati in usmerjati delo osnovnih organizacij, aktivov, komisij in drugih oblik delovanja članov Zveze komunistov.

Koordinacijska vloga sveta je zgubljalna na svojem pomenu tudi zato, ker so osnovne organizacije sprejemale zadolžitve neposredno od občinske konference ZK mimo sveta, kar je terjalo več časa in naporov vodstev osnovnih organizacij pri usklajevanju akcij na nivoju delovne organizacije.

Tudi priporočila sveta ZK niso vselej bila pojmovana kot sklepi in dogovori, ki obvezujejo tako osnovne organizacije kot posameznike.

Nova organiziranost Zveze komunistov v Litostroju mora zagotoviti predvsem odločilni vpliv osnovnih organizacij pri oblikovanju sklepov in stališč, udeležbo čim večjega števila članov Zveze komunistov pri oblikovanju le-teh ter uresničevanje sprejetih sklepov in stališč

SKUPINA S TROJNIM POMENOM

Sindikalna skupina je stalna oblika delovanja znotraj osnovne organizacije sindikata, ki jo sestavlja določeno število delavcev. Obravnava sindikalno problematiko, v drugi obliki se pojavlja kot samoupravna skupina, ki obravnava problematiko s samoupravnega področja in tretjič nastopa tudi kot proizvodna skupina, katero vodi nadrejeni, delegat v IO OOS ali DS TOZD.

Sindikalni poverjenik ali delegat, ki je izvoljen za to funkcijo, se mora prizadevati za uresničevanje resničnega samoupravljanja, mora uživati ugled med delavci in njihovo zaupanje ter sposobnost za vodenje sestankov sindikalne skupine. Mnogi člani funkcije sprejemajo, čeprav ne poznajo njihove zahtevnosti.

Delegat v izvršnem odboru OOS ali v delavskem svetu TOZD mora pripraviti in voditi sestaneke, mora delovati z usmeritvijo, ki mu jo dajejo člani, obveščati mora sodelavce o delovanju, predlogih in stališčih, skrbeti za dobro medsebojno delovno in tovariško vzdušje ter opravljati druge zadane naloge.

Domenili smo se, da imajo delegati skrajšan mandat, in sicer do konca leta 1978, ko bodo občni zbori OOS v TOZD in DS SS.

Sindikalna načela so uperjena proti slehernemu odtujevanju sindikata delavcem. To je »bitka«
proti »forumskem«
delu in takemu načelu. Sindikalni delegati morajo zastopati voljo članstva in ne le svojo osebno prisotnost ali samo svoje poglede. Torej naše delo je javno in načrtno, zato bo z zastavljenimi programi letnih skupščin potrebno nadaljevati.

V sestavi vodstev novoustanovljenih osnovnih organizacij sindikata so mnogi delegati, katerim bo potrebno pomagati, jih usposobiti za delo, zato ne smemo pozabiti na družbenopolitično usposobljenost takoj po dopustih.

Vrsta stvari je v naši sindikalni organiziranosti še nedograjenih, zato jih moramo dograjevati z vsebinskimi določili ustave ZZD in našimi političnimi dogovori.

I. Sabol

Predstavljamo vam

Delegati delavskega sveta delovne organizacije so glasno potrdili nova predsednika upravnega odbora in delavskega sveta na predlog kadrovske komisije pri konferenci sindikata in Zveze komunistov na prvi redni seji, ki je bila 7. junija.

Tako je bil za predsednika upravnega odbora izvoljen tovariš Vladislav Krošelj in za njegovega namestnika tovariš Slavko Penko. Za predsednika delavskega sveta je bil izvoljen tovariš Franc Gregorič, in tovariš Stanislav Popek za njegovega namestnika. Ob prevzemu teh pomembnih funkcij vam želimo približe predstaviti oba nova predsednika.

VLADISLAV KROŠELJ

Tov. Krošelj je v Litostroju že 19 let, sedaj pa je na delovnem mestu vodje poslovne v kooperaciji TOZD Nabava.

Z družbenopolitičnim delom se aktivno ukvarja že od leta 1961, ko je postal sekretar OO ZK v livarni sive litine. Ob tem pa je imel in še ima veliko drugih funkcij, saj je tudi član Občinskega komiteja ZK, član tovarniškega komiteja ZK, predsednik raznih komisij v samoupravnih organih in nazadnje je bil tudi sekretar OO ZK SSP.

Vladislav Krošelj, novi predsednik UO

• **Tovariš Krošelj, ali ste pri prevzemu vaše nove funkcije že naleteli na kakšne težave?**

»Menim, da v začetku vsak predsednik naleti na določene težave, vendar to ni najustreznejši izraz. Gre predvsem za spoznavanje z ljudmi, s katerimi bomo skupaj delali v tej mandatni dobi. Vendar je to bolj začetno uvajanje, težave pri delu pa se bodo pokazale, ko bo delo zares steklo.«

• **Kje so po vašem mnenju pomanjkljivosti pri delu samoupravnih organov in bi jih morali še odpraviti?**

»Ljudje se premalo zavedajo, da lahko s svojim konstruktivnim mnenjem prispevajo k večjemu napredku podjetja. Samoupravljanje jemljejo kot neko obveznost, ne pa toliko kot pravico ali kot prispevek, s katerim lahko vsak posameznik pripomore k oblikovanju politike delitve in usklajevanja medsebojnih odnosov. To je za nas Litostrojane predvsem pomembno v sedanjem trenutku, ko moramo vsi stremeti za tem, da združimo vsa sredstva in jih uporabimo kot skupna sredstva pri investicijah.

Ob sprejetju samoupravnih sporazumov, ki se nanašajo na novo organizacijo podjetja, pa se moramo Litostrojčani pose-

bej zavedati, da smo vsi Litostrojčani, ne pa delavci različnih tozdov, saj se nam lahko na ekonomskem področju pokažejo stagniranja nekaterih proizvodov, ki bi se kljub vsemu morali razvijati naprej.«

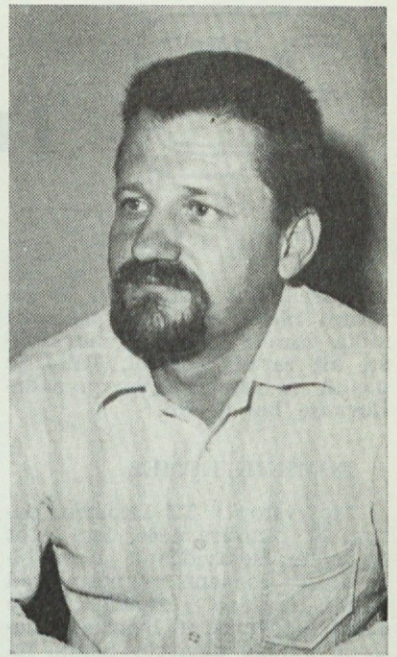
• **Kakšne naloge oziroma cilje želite uresničiti v času svojega mandata?**

»Upravni odbor stoji pred dokaj veliko in težko nalogo, če pomislimo, da z novimi investicijskimi vlaganji gradimo še en Litostroj. Po tridesetih letih dela smo skoraj v podobnem položaju, kot so bili naši letošnji jubilarji pred tridesetimi leti. Seveda pa bo naše delo vseeno lažje, saj že imamo določene temelje in smernice, na katerih bomo dograjevali podjetje in ga vodili do zaključne faze, ko bomo dobili dvakratno sedanjo vrednost proizvodov.

Za tako pomembno delo pa niso potrebna le finančna sredstva, temveč se mora spremeniti miselnost vseh Litostrojčanov, ob tem tudi vodstvena in vodilna kultura, da bomo v bodoče delo koordinirali tako, da bo končni rezultat cenjen in lepo oblikovan izdelek, ki bo nosil oznako Litostroja.

FRANC GREGORIČ

Tov. Gregorič je v Litostroju že od leta 1951, vendar pa je sodeloval tudi že pri njegovi izgradnji, ko je kot udeleženec mladinskih delovnih akcij kopal jarke za kanalizacijo na njivah. Bil je prisoten tudi ob otvoritvi livarne sive litine, ko je ob

Franc Gregorič, novi predsednik DS

prisotnosti tovariša Tita v Litostroju steklo prvo železo.

Začel je v delovni pripravi metalurških obratov, sedaj pa je na delovnem mestu vodje oddelka za Kaplanove turbine v TOZD IRRP. Delovna organizacija mu je omogočila študij ob delu, tako da je leta 1966 končal študij na prvi stopnji fakultete za strojništvo v Ljubljani.

Prvič je bil izvoljen v samoupravne organe pred osemnajstimi leti. Bil je predsednik upravnega odbora podjetja, predsednik delavskega sveta skupnih služb, član stalnih in občasnih komisij, nekaterim komisijam je tudi predsedoval.

Tudi novemu predsedniku delavskega sveta smo postavili enaka vprašanja kot tovarišu Krošelju, predsedniku upravnega odbora.

• **Kakšne so bile vaše začetne težave pri prevzemu te funkcije?**

»Začetne težave pri sedanjih funkcijah so težave, ki jih ima vsak, ko začne z novim delom. V čim krajšem času se moraš spoznati z delom, spoznati dosedanje probleme in nove naloge.«

• **Kje so po vašem mnenju pomanjkljivosti pri delu samoupravnih organov in bi jih morali še odpraviti?**

»Zelo obsežna je problematika, ki jo obravnavajo in o kateri sklepajo delavski sveti in zbori delavcev, zato jo tudi skušamo čim hitreje razrešiti. Pri tem pa se zdi, da za dobro obravnavo posameznega problema ni dovolj časa in je marsikateri sklep sprejet zgolj formalno. Mislim, da je to največja dosedanja pomanjkljivost.«

• **Kakšne naloge oziroma cilje želite uresničiti v času svojega mandata?**

»Pred nami so sedaj izredno pomembne naloge, za katere smo se opredelili že na zborih in referendumu. To je nova organiziranost po TOZD in program povečanja in modernizacije proizvodnih zmogljivosti. V naše samoupravne akte je potrebno vgraditi določila Zakona o združenem delu in jih tudi uveljaviti v praksi. Tu čaka delavski svet največ dela in uspešna uresničitev teh nalog je tudi njegov bližnji cilj.«

H. M.

O delu DS in UO v preteklem mandatu

Za preteklo mandatno dobo so bili značilni nekateri pomembni dogodki, ki so vplivali na obseg dela in veliko aktivnost delovanja samoupravnih organov tako v TOZD in DS SSP kot tudi na nivoju delovne organizacije. Zaostreni pogoji gospodarjenja in zmanjševanje konjunktura je takoj ob začetku naše mandatne dobe zahtevalo sprejemanje ukrepov za stabilizacijo gospodarjenja na vseh področjih.

Stabilizacijski programi, ki smo jih sprejeli in nato zasledovali njihovo uresničevanje, so bili nadaljevanje stabilizacijskih prizadevanj, ki smo jih vgradili že v naše plane in so dali dobre rezultate. Zlasti smo si prizadevali zmanjšati uvoz in povečati izvoz ter dosegli pri tem razmerje 1:3 v korist izvoza. Ta prizadevanja, zlasti pa povečana aktivnost pri pridobivanju izvoznih naročil ko tudi pravočasna zasedba vseh proizvodnih vej z zadostnimi naročili, so bila onova, da nas ob koncu leta sprejeti zakoni o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka v TOZD ter zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev niso našli nepripravljene.

Pri tem velja posebej poudariti, da je prav stabilen položaj delovne organizacije odločilno vplival na primeren odnos bank pri urejevanju premostitev v prehodnem obdobju od aprila do septembra, kot tudi vpliv odločitev, ki smo jih sprejeli za zmanjševanje nalog in omejitev nabav v obdobju do septembra 1976.

Ti ukrepi, posebej še redno spremljanje njihovih učinkov, so zagotovili, da smo po preteku zakonitega roka uspešno poravnali vse naše obveznosti, povečali aktivnost proizvodnega procesa in ob koncu leta brez problemov dosegli obseg plačane realizacije v višini planirane fakturirane realizacije.

Uspešni poslovni rezultati so nam omogočili, da smo lahko pravočasno in skladno z družbenimi prizadevanji poravnali tudi vse obveznosti do širše družbene skupnosti.

Začetek leta 1976 je pomemben zaradi uvedbe novega sistema nagrajevanja, ki na osnovi določil Samoupravnega

sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov kovinske in elektro industrije predstavlja važen korak pri urejevanju stimulativnejšega nagrajevanja po delu. Razprave pred sprejemom tega sporazuma so zajele najširši krog vseh naših delavcev, delavski svet pa je bil skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami pobudnik organiziranih razlag in razprav.

Niz kazalnikov potrjuje, da smo z novim sistemom nagrajevanja uspeli. Zmanjšala se je fluktuacija, povečale so se možnosti za večjo zasedbo druge izmene, povprečni osebni dohodki v naši delovni organizaciji pa so se povzpeli v gornji razred delovnih organizacij v kovinski industriji.

Prav gotovo bo na področju nagrajevanja potrebno delati še naprej, da bomo sedanji sistem dopolnili in izpopolnili, pri čemer so nekateri koraki že storjeni s sklepi, sprejetimi na zadnjih zborih delavcev.

V letu 1976 sta bila sprejeta tudi dva nadvse pomembna zakona, in sicer Zakon o planiranju in Zakon o združenem delu.

Zakon o planiranju je utelel proces planiranja od tozdov navzgor tako za kratkoročno kot tudi srednjeročno obdobje. Srednjeročni plan, ki smo ga sprejeli, je pomemben tudi zato, ker smo v njem nakazali široko perspektivo razvoja strojegradnje in s tem izpolnili pričakovanje družbe, ki je naši delovni organizaciji poverila skrb nosilca razvoja strojegradnje. V tem smislu smo ne samo izdelali pomemben program razširitve in obnove naše delovne organizacije, pač pa prispevali tudi največji delež pri utrjevanju gradnje, združevanju sredstev SOZD Združena podjetja stroje za skupne naložbe in delitvi pro-

grama članic Združenih podjetij strojegradnje.

Zakon o združenem delu smo podrobno proučevali že v fazi osnutka in pri tem že tedaj organizirali široko akcijo z namenom, da vse člane kolektiva seznanimo z njegovo vsebino in njegovim pomenom.

Nismo čakali trenutka, ko je bil zakon sprejet, ampak smo njegova določila pričeli uresničevati že prej. Zavedali smo se, da ta zakon pomeni nov korak pri nadaljnjem razvoju naših samoupravnih, predvsem pa družbenoekonomskih odnosov. V tem smislu smo se še pred sprejemom zakona lotili analize naše samoupravne organiziranosti in postavili osnove za reorganizacijo TOZD in delovne skupnosti. Vzporedno s tem smo začeli razčiščevati tudi medsebojne dohodkovne odnose ter utrjevati princip udeležbe v skupnem proizvodu. Rezultati teh prizadevanj so sedaj pred nami. Na zadnjih zborih delavcev in referendumu smo potrdili novo organizacijo 13 tozdov in 2 delovnih skupnosti.

Za nemoteno poslovanje molikovati samoupravne dogovore, ramo v čim krajšem času izobki bodo urejali tako poslovne kot samoupravne odnose med TOZD, glede na skupen proizvod. Ta naloga ni lahka, zato jo moramo pričeti uresničevati čim prej in to z vso resnostjo in z vso mero objektivnosti. Z dobro organizacijo, ki naj izhaja iz znanih osnov, da proizvajamo s čim nižjimi stroški in v sprejemljivih rokih, je treba vzporedno glede na planske obveznosti in nihajoč asortiman krepiti (večati) predvsem kapacitete, ki nas zadržujejo. To pomeni, da smo v obdobju, ko se od nas zahteva nekaj več, nekaj, kar pomeni korak naprej.

Posebej želimo poudariti, da je bil pravilen odnos do nalog, ki smo si jih zastavili in katerih uresničitev širša družbena skupnost od nas pričakuje, eden poglavitnih razlogov, da so nas v tem obdobju večkrat obiskali najvišji predstavniki Slovenije in Jugoslavije. Pri tem

velja posebej poudariti obisk tovariša Tita ob proslavi 25. obletnice samoupravljanja v naši delovni organizaciji in priznanj, ki nam jih je izrekel za uspešno poslovanje in posebej za zgledno samoupravno organiziranost.

Če predstavimo aktivnost samoupravnih organov na ravni delovne organizacije še s statističnimi podatki, potem je potrebno reči, da je imel Upravni odbor v tem času 46 rednih in eno izredno sejo. Delavski svet delovne organizacije pa 14 rednih in dve izredni seji. Sej so se delegati udeleževali redno. Razen prej omenjenih najpomembnejših vprašanj smo obravnavali na sejah še niz drugih, predvsem pa gospodarski načrt in zaključne ter vmesne bilance, mesečne obračune poslovanja, stanovanjska vprašanja, varstvo pri delu, škodo zaradi izmeta in popravil, programe samoupravnih interesnih skupnosti in drugo.

Ob zaključku mandatne dobe se vsem, ki jim mandat poteče, zahvaljujemo za sodelovanje, tistim, ki še ostajajo, in novo izvoljenim pa želimo veliko uspeha pri nadaljnjem delu v razvijanju naših samoupravnih odnosov in s tem nadaljevanja krepitve ugleda naše delovne organizacije.

preds. DS, Leopold Nadlišek
preds. UO, Stanislav Bradeško

OBVESTILO

VSEM ABSOLVENTOM IN UČITELJEM
POKLICNE ŠOLE IZOBRAŽEVALNEGA
CENTRA LITOSTROJ OD 1947 DO 1977

Ob 30-letnici Litostroja in poklicne šole v Izobraževalnem centru Litostroj, vabimo vse absolvente in učitelje te šole na srečanje, ki bo v soboto 3. septembra 1977 ob 15. uri v Mostecu v Šiški.

Prijavite se z dopisnico na naslov Izobraževalni center Litostroj, Ljubljana, Djakovičeva 53, do 15. avgusta 1977. Navedite svoj naslov, da vas bomo o programu še podrobno obvestili. O srečanju seznanite tudi svoje sošolce.

Odbor za organizacijo srečanja

Trideset let zvestobe

(Nadaljevanje s 1. strani)

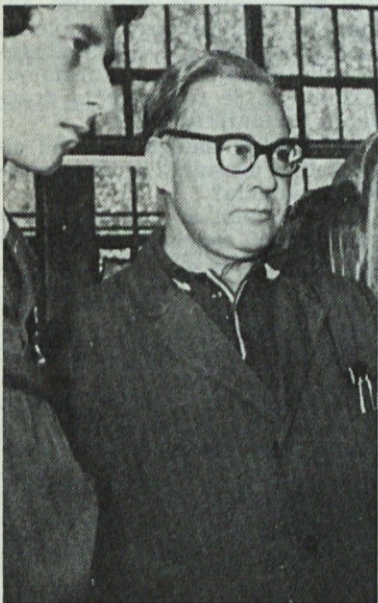
tovarišem — jubilatoma, s katerimi nismo uspeli vzpostaviti stika zaradi službene zadržanosti ali zaradi bolezni. Tako je nastal ta članek, katerega nadaljevanje bo sledilo.

DOMINIK KOMEL

Moj vstop v TZ Litostroj datira 24. oktobra 1946. leta. Kot rojenemu Sentvidčanu so mi bile dokaj poznane razmere pred vojno, saj so propadle bivše Strojne tovarne in livarne in zato je mnogo delavcev ostalo na cesti. Prav zato je tovariš Luka čutil potrebo, da se zgradi taka tovarna v Ljubljani, seveda večja in modernjša. V polja okoliških kmetov so se zažrli buldožerji ter pridne roke stotin prostovoljcev. Manjkalo tudi ni vojnih ujetnikov. Na živilske nazake smo prejeli skromni del takrat dosegljivih živil, tako da smo živeli dokaj skromno.

Izgradnja Litostroja se je v glavnem končala z izgradnjo moderne mizarne in livarne. Pozneje, 1951. leta pa je bila zgrajena jeklovilarna, zaradi potrebe po zvarjenicah pa 1952 tudi pločevinarna. Vzporedno z glavnimi so bili zgrajeni tudi stranski obrati: kisikarna, kovačnica, kompresorska postaja, ambulanta in drugo. Nasproti glavnega kompleksa tovarne se je začela graditi tudi šola, namenjena za šolanje bodočih kadrov. Tudi pri graditvi le-te smo pomagali z udarniškim delom, posebno pri urejanju poti, zasajanju žive meje, dreves v parku itd. V tem času smo začeli na veliko graditi tudi stanovanja. Prvi stanovanjski blokci so zrastle ob Đakovičevi cesti, nakar je nastalo še celo litostrojsko naselje, ki zavzema danes KS Litostroj.

Velike politične spremembe v svetu so odmevale tudi v Litostroju, saj nam je še dobro v spominu informbirojevski napad na našo domovino. Ker se nismo uklonili Stalinu, smo čutili velik ekonomski pritisk vse do časa prihoda Hruščeva in podpisa beogradske deklaracije.

Drug taki dogodek se mi je vtisnil v spomin leta 1950, ko smo delavci prevzeli v upravljanje tovarne v svoje roke. S tem dejanjem pred sedemindvajsetimi leti se je uresničilo tisto, kar so delavci v preteklih obdobjih samo sanjali. Pri tem ne gre spregledati vodilne vloge ZK in sindikata, ki sta znala najti pravilno in pravično rešitev v vseh situacijah. Naslednja leta v zgodovini Litostroja so prinesla velik napredek v proizvodnji najrazličnejših izdelkov, katere je Litostroj plasiral doma in v tujini. Usoda, kot bi temu rekli, pa me je v Litostroju zanesla v

prosveto, saj v sedanjem izobraževalnem centru že 25 let delam kot učitelj praktičnega pouka. Takrat ni nihče spraševal, kakšno diplomu imaš v določenem poklicu, temveč kaj znaš. Pri taki pomanjkljivi opremi — strojih, orodju itd; je bilo treba vložiti veliko več truda, znanja kot danes. Delali smo vse dni v tednu, mnogokrat udarniško. Stari Litostrojci se bodo spomnili, da je bila v naši šoli menza, potem kino z odrom za gledališke predstave, da smo na šoli ustanovili mladinsko godbo, da smo izdelali pulte in ustnike za trobente po vzorcih, ki jih je prinesel tovariš Pegan, da smo izvedli prvi koncert.

Učenci so stanovali v Vižmarjih v internatu (barake) in v Drobosnjakovih v provizoriju za šolo. Za tem je bil zgrajen nov internat, ki daje vso potrebno oskrbo mlademu rodu. Medtem smo napravili tudi velike korake naprej, saj naš center šola kadre tudi za ISKRO. Poleg štirih kovinarskih poklicev poučujemo sedaj še elektromehanike, TK mehanike in PTV mehanike.

Če pogledam svojo prehojeno pot v Litostroju in posebej v šoli, sem osebno zadovoljen. Čeprav sem delal z učenci na najtežjih strojih, nisem imel nobene primera težjih nezdod ali kakšnih drugih poškodb. Zelo sem zadovoljen, da so naši absolventi danes zelo cenjeni ne samo doma, temveč tudi drugje in da zasedajo zelo odgovorna delovna mesta. Moji spomini so vezani tudi na sindikat, katerega član sem od samega začetka. Od tistih dni, ko smo ure razpravljali, kdo naj dobi plašče za kolo ali kdaj se bo dobila ozimnica po znižanih cenah, je preteklo že mnogo let. Danes, ko je samoupravljanje v polnem teku, je jasno, da imajo sindikalne organizacije povsem drug značaj, saj se aktivno vključujejo v vse bolj dinamično rast naše samoupravne družbe. Tu ne smemo pozabiti tudi na vlogo sindikata na področju športa in rekreacije.

MILAN ING. ŠPOLAR

»Da, da, leta 1947! To so bili težki časi, pa vendarle lepi. Težki zato, ker smo živeli v pomanjkanju, lepi pa, ker smo bili po toliko letih zatiranja in neusmiljene borbe s fašistično drhaljo svobodni, polni delovnega elana, polni načrtov za bodočnost in smo tako rekoč z lastnimi rokami z vsakodnevnim udarniškim delom gradili naš Litostroj.

Ko nas je tov. Tito prvič obiskal, bilo je to spomladi leta 1947, in se po ogledu gradbišča tu na dvorišču pred sedanjim poslopjem transportnega obrata zadržal med nami (bilo nas je takrat še zelo malo, nekaj deset) in nas povprašal, kako živimo, sem mu z zavestjo, da smo v naši, svobodni Jugoslaviji pripravljani na vsakršne žrtve, odgovoril, da nam je dobro. Tovariš Tito pa me pogleda in reče: »Vem, da Vam ni dobro, da nimate vsega, kar bi potrebovali in da si zategujete pas. Vem pa tudi, da verjamete v bodočnost, v kateri bo imel vsak delovni človek dostojno življenje in da danes prav zaradi tega prepričanja trdo delate in brez godrnjanja trpite pomanjkanje.«

Takrat, v letu 1947 in še več let za tem je bil Litostroj po starosti svojih delavcev najmlajša tovarna v državi. Veljalo je geslo, da je bodočnost tovarne v rokah mladine. Bili smo res mladi, brez pravih izkušenj, pa smo le prevzeli odgovorne naloge in jih tudi izpolnjevali, medtem ko ima današnja mladina bogate možnosti izobraževanja že pred zaposlitvijo in se vklju-

čuje v delo že kot izoblikovan strokovni profil. Takrat pa je veljalo načelo, da delo uči človeka. In poleg dela, zelo intenzivnega dela, smo se tudi izobraževali, politično in strokovno.

Pa saj je mladina vedno bila takšna in je še tudi danes. Tudi danes se mladina uveljavlja na vseh družbenopolitičnih in strokovnih področjih ter prevzema odgovorne naloge. In prav sedaj, ko je Litostroj pred veliko tehnološko rekonstrukcijo in izgradnjo novih proizvodnih kapacitet, torej pred investicijskim programom, po katerem se bo njegova tehnična in ekonomska moč podvojila, je trenutek, ko se lahko mladina izkaže tako, kot se je izkazala takrat, ko smo začeli Litostroj graditi. Torej prav sedanjí investicijski program odpira mladini velike perspektive, pa seveda tudi veliko odgovornih nalog in dela, ki bo zahtevalo truda in požrtvovalnosti, ki pa bo današnje mlade delavce izoblikovalo v izkušene strokovnjake.

V Litostroju sem od januarja 1947.

Bil sem mlad in vse izkušnje, ki sem jih tedaj imel, sem prinesel iz narodnoosvobodilne borbe. Rasel in razvijal sem se tako kot večina ostalih skupaj z Litostrojem. V tem času sem opravljal vrsto vodilnih strokovnih in političnih funkcij, od personalnega referenta in sekretarja organizacije ZK v podjetju do pomočnika generalnega direktorja in podpredsednika Izvršnega sveta občine Šiška.

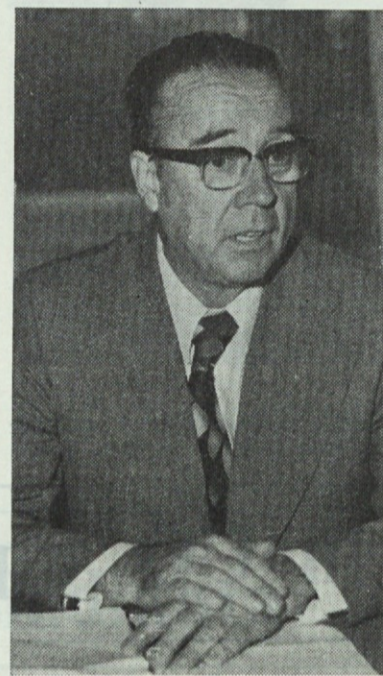
In za zaključek še tole: Litostroj je bil vedno ustvarjalen. Vedno je izpolnjeval svoje obveznosti do družbe in zagotavljal socialno varnost svojim delavcem. Tudi v nekaj kriznih obdobjih se je preživel sam s svojim delom, brez družbenih dotacij. Bil je in je še velika kovačnica kadrov, saj je dajal vedno veliko sredstev za izobraževanje delavcev, ki danes kot strokovnjaki delujejo ne samo v naši delovni organizaciji, temveč še v mnogih drugih po vsej Jugoslaviji.

Tudi danes je ekonomski položaj Litostroja kot celote trden. Po vsem svetu uživa velik ugled, zlasti še po kvaliteti svojih izdelkov. Prav zato nam ne manjka naročil, kar je prav gotovo najboljšo jamstvo za jutrišnji dan, vendarle tudi naša največja skrb, da naročila hitro in kvalitetno izvršimo.

Najlepše, kar sem doživel v Litostroju, pa je bilo septembra 1947, ko nam je na otvoritveni proslavi tov. Tito čestital k uspešni graditvi tovarne in nam dovolil, da nosimo naslov »TITTOVI ZAVODI LITOSTROJ«.

Osebno sem prepričan, da smo zaupanje, ki nam ga je takrat izkazal, upravičili.

»Občudujem daljnovidnost in smelost načrtovalcev Litostroja, ki so ga pred 30 leti opremili za izdelavo tako velikih turbin, da se šele sedaj kaže potreba po povečanju tehnoloških zmogljivosti,« nam je v uvodu pojasnil tov. LEOPOLD SOLC. V nadaljevanju pa je še povedal: »Nekaj od tistih 5 milijonov kilovatov, ki jih je Litostroj s svojimi turbinami dal jugoslovanskemu elektrogospodarstvu in tujini, je tudi mojih...«

O mladih pa tov. Solc meni, da imajo boljše izobrazbo, kot so jo imeli nekoč oni in da je med njimi več izredno nadarjenih. Zato mu tudi ni jasno, zakaj se nekateri ne morejo sprijazniti z ustaljenim pravilom: najprej pokaži, kaj znaš, nato zahtevaj! Pomiluje pa mladega tehničnega izobraženca, ki se zaposli izven proizvodnje in ne okusi užitka ustvarjalnega dela. Za ustvarjalnost najde mladi delavec v Litostroju priložnosti še in še.

Tov. Solc pa nam je povedal še to anekdoto: »V povsem napačnem pojmovanju obveznosti projektantov nas je prodajni oddelek držal v tako varni oddaljenosti od cen, da je iz pogodb, dostavljenih v projektivo, administratorica izrezovala celo številke DIN (nemških industrijskih norm), misleč, da gre za dinarje...«

O svoji aktivnosti je tovariš Solc povedal, da je bil v preteklosti predsednik sindikalne podružnice, član delavskega sveta in upravnega odbora, sedaj pa je predsednik skupščine raziskovalne skupnosti občine Ljubljana-Šiška, predsednik skupščine področne raziskovalne skupnosti za strojništvo in član predsedstva raziskovalne skupnosti Slovenije.

»Menim, da nam gre sedaj mnogo bolje, ko smo zajezili fluktuacijo. Proizvodnjo pa bo treba spodbosti, da ne bo začela zaostajati za rastojo standarda. Litostroj še ni dosegel svoje zadnje razvojne stopnje in organizacijske oblike. Prepričan sem, da bodo nekatere uspešne proizvodne veje stopile iz sedanje organizacijske anonimnosti in si pridobile večjo samostojnost.«

FRANC ČERNIVEC

V tovarno je prišel oktobra 1947 kot kvalificiran livar. Bil je zelo ponosen, da je bil sprejet v tako veliko tovarno, zato je delal še z večjim elanom. Pravega strokovnega kadra je bilo v začetku malo, zato je bila naloga pridobivanja, vzgajanja in šolanja takega kadra zelo pomembna.

Ker so bile potrebe po ulitkih iz sive litine vsak dan večje in jih v rednem delovnem

času niso mogli zagotoviti, se je delo udarniško in to 12—16 ur dnevno. Tudi tov. ČERNIVEC je bil večkratni udarnik. Poudariti pa je treba, da je bila morala ljudi takrat na višku in jih za udarniško delo ni bilo treba prepričevati in prositi.

Tov. ČERNIVEC se spominja, da so bile že takoj na začetku ustanovljene družbenopolitične organizacije kot sindikat, KP, mladinska organizacija in SKOJ. Te organizacije so bile trdna opora in gonilna sila vodstva livarne.

»Moj največji uspeh v 30. letih je, da sem postal delovodja, glavni delovodja in sedaj obratovodja ter da sem bil večkrat izvoljen in vodilni v raznih družbenopolitičnih organizacijah,« pove tov. Černivec.

»V kriznem obdobju tovarne so kvalificirani livarji delali razna ročna dela, nezadovoljstvo je raslo, mnogo dobrih delavcev je zapustilo podjetje. Sledile so prekinitve dela. Trenutno stanje v delovni organizaciji pa je precej stabilno predvsem zaradi požrtvovalnosti naš vseh.«

Na vprašanje o izboljšavah v teh 30. letih pa je tov. Černivec odgovoril: »Menim, da se je marsikaj moderniziralo in tehnološko razvilo, še posebno v metalurških obratih, npr. prehod iz naravnih peskov na sintetične mešanice, ki ne rabijo posebne sušenja, oziroma se naravno strjujejo. Tudi zdravstveni pogoji na delovnih mestih so se znatno izboljšali, fizični napor se je izredno zmanjšal. Standard se je v tem času precej zvišal. Moram pa povedati, da je bila skrb za človeka vsekoli ena izmed glavnih nalog, seveda po danih pogojih in možnostih.«

»Spomini na leto 1947 so zelo lepi,« je pričela tov. SONJA MRAVLJA. »Pri otvoritvi podjetja nisem bila, ker sem ravno ta dan prišla iz brigade Šamac—Sarajevo, v kateri je bilo veli-

ko propagande za zaposlitev v Litostroju. Tako sem se odločila, da se tudi jaz zaposlim v tovarni. Pri gradnji tovarne smo veliko pomagali mladinci v sodelovanju s starejšimi tovariši. Ni nam bilo težko organizirati in izpeljati katerokoli akcije za zvišanje produktivnosti, izpopolnjevanja planskih nalog... Mladina je organizirala proizvodne brigade, ki so imele tekmovalni značaj in proglasitev najboljših brigad s prehodno zastavi-

JUBILANTI SO NAM PAVEDALI

co je bil poseben praznik. Delavci smo bili bolj enotni, tovariški in povezani pri delu, kulturni in telesnokulturni dejavnosti, kar za današnji čas ne morem trdit.

Litostroj se je uveljavil v mednarodni konkurenci pri gradnji hidroelektrarn, dvigal, črpalnih naprav, preoblikovalnih strojev... Lahko smo ponosni na to, kar so naši delavci ustvarili pri tako minimalnih pogojih dela v preteklih letih.

Krizno obdobje ima v glavnem vsaka industrija. Delavci, ki smo tudi v obdobju kriz ostali še naprej v podjetju, smo dokazali, da smo povezani s podjetjem.

Veliko je bilo lepih trenutkov, vendar so bili najlepši tisti, ko nas je obiskal tov. Tito, po katerem nosimo tudi ime podjetja.

Delo z mladimi mi je od nekdaj ležalo, zato nisem imela problemov pri sodelovanju z njimi. Res pa je, da je z njimi treba znati delati. V osnovi je družina tista, ki lahko zelo pozitivno vpliva na razvoj mladega človeka in na njegove delovne navade. Delovne navade in ostala znanja razvija najprej v šoli, nato v delovni organizaciji, kjer se posameznik zaposli in vključi v delo.

Po mojem mišljenju imajo mladi dobre perspektive za nadaljnji strokovni razvoj v delovni organizaciji Litostroj, saj bodo morali prevzeti vse strokovne in politične naloge od starejših. Če pogledamo samo področje izobraževanja, ima danes mlad človek zelo ugodne pogoje za študij ob delu. Vprašanje zase pa je, kako starejši strokovnjaki svoje znanje prenašajo na mladi rod.

Ze od vsega obstoja tovarne sem vedno aktivno sodelovala v vseh organizacijah. Lahko trdim, da mi je bila tovarna drugi dom, zlasti nam, ki smo tu začeli in tudi veliko dosegli. Mislim, da je to mnenje vseh starejših Litostrojčanov. Trenutno pa imam še naslednje funkcije: sem članica komisije SLO pri občinski konferenci ZKS Ljubljana-Siška, namestnik načelnika štaba civilne zaščite Litostroj, članica kadrovske komisije pri OO ZKS SSP in delegatka samoupravne interesne skupnosti (v delegacijah) za izobraževanje in zaposlovanje. Prav gotovo je posebno doživetje ozreti se za 30 let nazaj v eni delovni organizaciji. Ponosna sem, da pripadam organizaciji, ki nosi ime Titovi zavodi. Posebno pa je pomemben tak skupni jubilej zame, saj sem že več kot 30 let (SKOJ in partijska dejavnost) hodila po tej poti. Res je, da je potrebno mnogo manj hrabrosti in poguma od posameznika v organizaciji, ki je učinkovita kot KPS in KPJ. Ne moreš razdvojiti svoje pripadnosti od priznanja človeka, ki vodi tako organizacijo skozi vse preizkušnje 40 let. Zato so toliko bolj neprijetni trenutki, ko dogovorjeni usmeritvi ne sledijo tudi pričakovani uspehi, zlasti takrat, ko se ni mogoče opravičevati, da ni bilo dovolj sposobnosti in pripravljenosti. Prepričana sem, da bi Titovi zavodi morali prednjačiti vedno in povsod.

Urediti bi se morali osebni dohodki z upoštevanjem tekočega in minulega dela, da ne bi bili tisti, ki začno in končajo delovno dobo v Litostroju, na slabšem od ostalih. Menim, da bi bilo prav, da bi tistim, ki so pripravljene več delati, omogočili bolj uspešno delo in tako zasluznim zvišati njihov osebni dohodek, torej osnovo za boljše pokojnino. Prav tako bi bilo pravilno, da za delo poleg poklicnega dela v kakšnikoli obliki ne bi dobivali priznanj vedno isti delavci, ker vsakdo, ki je delal

po svojih najboljših sposobnostih, zasluži priznanje, če je tako delo opravljal dalj časa, čeprav ni dosegel najvišjih rezultatov. Dragoceno je že to, da je vedno opravljal koristno delo za svoje sotovariše in skupnost.

Tovariš LUDVIK ŠARF začneja takole: Spomini? To niso več v celoto združeni spomini, so le utrinki v verigi dogajanj v letu 1947. Delal sem v konstrukciji. V sedanji garderobi sive livarne so bile ob motni svetlobi prosojnih oken razporejene risalne in pisalne mize. Pod okni so bile nameščene posode z različnimi barvami, čopiči in svitki papirja — za parole in transparente.

Delali smo — delali tako, kot je v teh dneh delala večina ljudi v naši porušeni domovini. Od 6. do 14. ure, nato kosilo in zopet delo, večkrat do poznih nočnih ur. Posebnosti se najbolj vtisnejo v spomin... čas kosila, iz predalov smo potegnili porcije in žlice, večkrat še »obavane« od prejšnjega dne, pa v vrsto pred barako, na mesto današnjega skladišča. Enolončnica: fižolova juha s testeninami, krompirjem, koščkom mesa in kosom kruha.

Delo je potekalo v dveh skupinah. Prva skupina je delala za proizvodnjo. Rojevali so se načrti za prve turbine, ki naj bi v HE Mesiči vrtele generatorje. Druga skupina je delala načrte za opremo tovarne. Na deskah so se rojevala dvigala, žarilne peči, čistilni bobni... in razne razporeditve strojev in naprav v bodočih halah. Delavni dan je bil le teoretično omejen z 8 urami. Praktično je trajal od zore do mraka. Večkrat nam je nekaj ur nočnega počitka nudila kar pisalna miza na delovnem mestu. V popoldanskem času smo često prijeli za krampe in lopate in rili v temelje. Najprej v temelje velike stružnice »Oerlikon«, ki je nato montirana in zaščiten samavala sredi koruznega polja, potem pa v temelje obdelovalnice, ki se je rojevala nad njo. Pred dnevi organiziranih manifestacij smo v večernih urah na veliko pisali parole in transparente. Vonj po kleju in barvah je to izvenplansko dejavnost naznanjal celo livarjem v sivi livarni.

V tem težkem in lepem času nam je tovarna pomenila življenje in življenje tovarno. Tehnično smo se rojevali ob njej in z njo. Dajali smo ji vso mladostno energijo, vračala pa nam je radostne trenutke ob puščanju posameznih obratov in naprav v pogonu delovanja.

Bili smo eno. Tudi takrat, ko so gotovi proizvodi začeli zapuščati vhodna vrata. Spremljali smo izdelavo na papir vzglednih strojev, se veselili ob uspešnih rešitvah in se grizli, če je

kaj spodletelo. Prve proizvode, med njimi turbine, opremo črpalnih postaj smo spremljali na teren in z njimi pomagali obnavljati in graditi porušeno in industrijsko lačno deželo. Dostikrat v težkih, težkih pogojih.

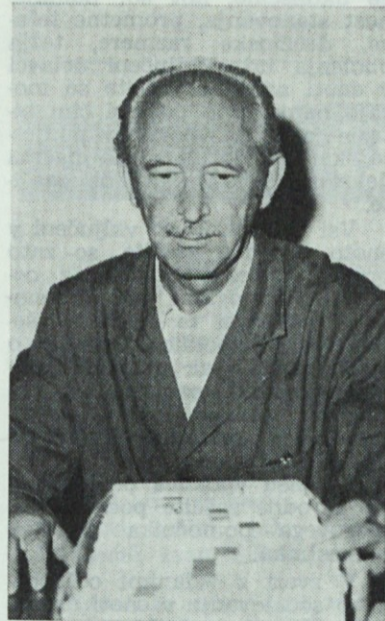
Za nami je prehojena pot tridesetih let. Spomini za začetek te poti obujajo skrito željo. Kako lepo bi bilo delati tako, kot smo delali takrat. Brez spletk, ekonomsko neobremenjeni, z velikim ciljem: dati čim več. Prava življenjska radost je v dajanju in ne jemanju. Toda leta so tu, drugi ljudje, druge navade, drug red — in v teh razmerah živimo.

Bil sem član upravnega odbora ljubljanskega Aerokluba, opravljal razne funkcije v sindikatu, štirikrat sem bil član delavskega sveta, član upravnega odbora, eden od ustanoviteljev našega planinskega društva (prvega čisto tovarniškega pri nas), 27 let skrbel za smučarstvo, 6 let vodil alpiniste, trenutno pa sem predsednik planinskega društva.

Če bomo uresničili planirane izboljšave, bomo naredili ogromno. Zahtevnost naše individualne proizvodnje kliče po izventozovski vertikalni povezavi. V vsaki panogi proizvodov naj bi bil nekdo, ki bi spremljal proizvodni cikel od naročila do konca garancijskega roka in to brez vpliva interesov TOZD.

»V prvih letih izgradnje tovarne še nismo poznali asfaltnih cest na območju tovarne, se spominja **TOV. BOJAN BRENČIČ**. »Ko smo se s tramvajem ali kolesom vračali domov, so nas »Litostrojčane« poznali že po blatnih čevljih. V »modi« je bilo udarniško delo. Po kosilu so razdelili orodje in s pesmijo na ustih smo odšli na delo. Na splošno so bila to groba zemeljska dela, odtod tudi spomini na blatne čevlje.

Računovodstvo je imelo svoje prostore v prizidku sive livarne. Pisarniški prostori so bili brez parketa, gola cementna tla so nas vsako jutro hladno sprejela. Spominjam se zime 1947/48, kako smo zmrzovali v neogrevanih prostorih, oblečeni v plašče. Nekega dne je pokojni tov. Ivan Premrl prišel na domoveno idejo, kako ogreti te prostore. Delavec je s samokol-

nico pripeljal šamotno opeko ter jo razporedil po hladnem betonskem podu. Na to opeko pa sta livarja prinesla pravkar odliči, še žareči odlitek, ki je kmalu ogrel prostor toliko, da so bili plašči odveč. Od takrat dalje smo točno vedeli, kdaj se v livarni uliva.

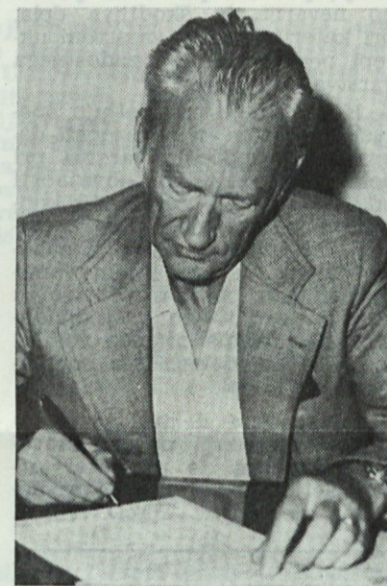
Z leti se je tovarna širila, vse več delavcev je bilo zaposlenih, tudi pogoji dela so bili vse boljši. Življenjski standard se je počasi, vendar vztrajno dvigal. Og-

romna je razlika v življenju prvih povojnih let in današnjim uživanjem vseh dobrin mirnih in plodnih 30 let dela,« je končal tov. Brenčič.

Tovariša BORISA KLEMENCA smo našli na delovnem mestu med brnečimi telefoni. »Vaši spomini na leto 1947?« smo ga vprašali in razvil se je prijeten pogovor.

»Najbolj in za vedno mi bo ostal v spominu 1. september 1947. To je bila uradna otvoritev tovarne ob prisotnosti našega najdražjega gosta — tov. Tita. Dobro se spominjam tudi kapitalne izgradnje, udarniškega dela, pisanja poslovnih poročil pozno v noč...

Zasedal sem več delovnih mest: od nižjega statistika, vodje operativne evidence, po uvedbi samoupravljanja in razpadu operativne evidence sem zasedel mesto obratnega knjigovodje v metalurških obratih. Sledila je premostitev v računovodstvo, kjer sem bil vodja obračunske kalkulacije in napredoval v vodjo obratnega računovodstva, potem v pomočnika direktorja za financiranje in poslovno računovodstvo, trenutno pa zasedam delovno mesto direktorja tega sektorja.

Tovarna ni imela kriznega obdobja, gospodarili nismo z izgubo nikoli, samo nismo napredovali proporcionalno, kar pa vedno tudi ni bilo odvisno samo od nas samih.

Če primerjam delo mladih danes in pred 30 leti, moram reči, da smo imeli dosti več elana in zagnanosti, kot jo ima današnja mladina, kljub temu, da na njej gradimo boljši jutri.

Trenutno tovarna finančno dobro »stoji«. Dosegamo lepe uspehe, ki nam poleg vseh obveznosti do družbe omogočajo ustvarjati lastno akumulacijo, nujno potrebno za predvidene razširjene kapacitete...

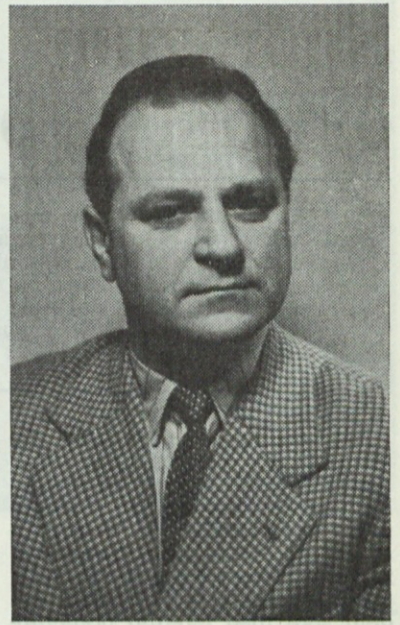
V preteklih letih sem zamenjal več funkcij v družbenopolitičnih organizacijah: bil sem član upravnega odbora, delavskega sveta, trenutno pa po službeni dolžnosti prisostvujem na sejah delavskega sveta.

Standard je previsok, raste hitreje od naših zmognosti, pa tudi potrošniška miselnost ni v soglasju z rastjo produktivnosti,« je zaključil tov. Klemenčič.

JOŽE KUŠAR:

V izgradnjo podjetja sem se vključil kot strojni tehnik z odločbo ministrstva za težko industrijo dne 1. 7. 1947. V tistem času, ko proizvodnja še ni tekla, sem z ekipo mladih tehnikov razvrščal in pripravil orodje za začetek proizvodnje.

Večja zadolžitev me je doletela v konstrukcijskem oddelku, ki je v tistem času pripravil načrte za nadaljnjo glavno temeljno izgradnjo obrata livarne sive litine. Sodeloval sem pri izdelavi načrtov zunanega žerjava in kupolke, kasneje pa pri

jermečničnih žagah (strojnih žagah) in pri izgradnji HE Vlasenica.

Nov razvoj podjetja je zahteval formiranje novih oddelkov in služb. Tako smo leta 1948 ustanovili v podjetju pripravo dela. Pot me je zanesla nato v tehnološki oddelek (Norm biro), kasneje pa na bolj odgovorna mesta v pripravo proizvodnje in samo proizvodnjo.

Razumljivo, da je podjetje preživljalo tudi krizna obdobja, dokler se ni kot celota povsem in toliko uveljavilo, da se je lahko spopadlo s silno mednarodno konkurenco. Takoj, ko nam je to uspelo prebroditi, je podjetje skokovito napredovalo.

Največji delovni uspeh je bil zame takrat, ko nam je uspelo brez velikih izkušenj zgraditi HE Moste s povsem lastnimi silami in s tem dokazati našim nasprotnikom, da smo sposobni opraviti tudi taka dela brez tuje pomoči. S tem si je celoten kolektiv povečal mednarodni ugled, dobil pa je tudi nove vzpodbude in zanosa ter potrdilo o svoji sposobnosti ter pravilnosti poti, katero je začrtala naša družba.

Pri tem ne smemo pozabiti tudi vloge mladih že takoj na začetku izgradnje, ko so požrtvovalno pomagali obnavljati porušeno domovino. Izgradnja solidne materialne baze danes resnično omogoča vsem mladim strokovnjakom vključevanje na strokovno, družbenopolitično in samoupravno področje dela.

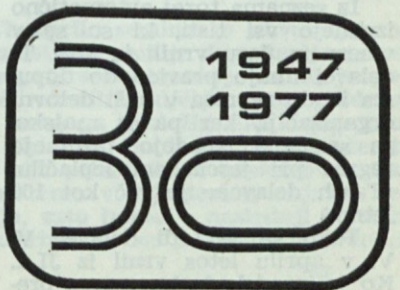
Delovna organizacija že vrsto let dobršen del svojega potenciala namenja izvorni dejavnosti na vsa tista področja sveta, ki so tudi perspektivna. Menim, da moramo prav s tako orientacijo nadaljevati tudi v bodoče.

Vsi tisti, ki se ukvarjajo z načrtovanjem nadaljnega razvoja delovne organizacije, morajo hkrati tudi slediti družbenopolitičnim dogajanjem na kar najširšem področju. Razvoj naše samoupravne družbe terja vsestransko razgledane pa tudi angažirane strokovnjake.

Srednjeročni gospodarski razvoj naše delovne organizacije in njenih temeljnih organizacij združenega dela odpira delovnemu človeku nove svetle perspektive, tako v rasti osebnega standarda, kot povečanega ugleda na domačem in tujem trgu.

(Nadaljevanje)

Milan Strelj in Franc Šephar

Sporazum o varstvu pri delu

Varstvo pri delu je ena temeljnih pravic in dolžnosti delavcev pri delu. Delavčeva pravica je, da pri delu njegovo zdravje in življenje nista ogrožena, oziroma da je taka ogroženost znižana na najmanjšo možno stopnjo, na drugi strani pa je dolžnost delavcev, da za tako varstvo poskrbijo ter spoštujejo postavljene ukrepe in sklenjene dogovore.

Varstvo delavcev pri delu je tudi splošni interes naše družbe, ki s tem delavcem zagotavlja človeka vredne delovne pogoje, širši družbi pa z zmanjševanjem bolniških izostankov in zdravljenja omogoča dvig produktivnosti dela. Varstvo pri delu sodi med izredno pomembne preventivne naloge družbene skupnosti.

Zaradi take pomembnosti področje varstva pri delu urejajo pozitivni predpisi — zakoni, pravilniki, odredbe, uredbe.

Konec leta 1974 je skupščina SRS sprejela Zakon o varstvu pri delu, katerega naloga je, da zagotovi enotno in celovito urejanje varstva pri delu. Novi zakon, ki nadomešča dotedanji temeljni zakon o varstvu pri delu in republiški zakon o varstvu pri delu, ureja splošna sistemska vprašanja varstva pri delu, konkretno ureditev pa prepušča samoupravnemu urejanju v organizacijah združenega dela.

Za konkretno ureditev je bilo treba v naši delovni organizaciji na novo opredeliti področje varstva pri delu v splošnih aktih. Novo opredelitev smo sprejeli s Samoupravnim sporazumom o varstvu pri delu. Po javni razpravi, ki je tekla od osnutka akta, preko predloga in do čistopisa od februarja do maja 1977, je delavski svet delovne organizacije dne 17. 5. 1977 razglasil samoupravni sporazum za veljaven. Postopek javne obravnave akta je tekkel

od osnutka strokovne službe preko obravnave na delavskih svetih TOZD in DS SSP ter zborih delavcev z vmesnimi usklajevalnimi postopki upravnega odbora. Vendar pripomb ni bilo veliko — dodatne predloge na osnutek je imel edino delavski svet TOZD PI (pripombe so bile pri izdelavi predloga upoštevane).

Samoupravni sporazum opredeljuje splošne in posebne varstvene ukrepe in normative, njihova določitev pa je prepuščena pravilnikom, saj so glede na različne pogoje dela specifični za vsako TOZD. Splošni varstveni ukrepi in normativi se določajo in izvajajo na vseh delovnih mestih in delovni organizaciji, posebni pa le za posebno nevarna in škodljiva dela, pri katerih splošni varstveni ukrepi ne zagotavljajo zadostnega varstva pri delu.

Konkretno opredeljuje sporazum pravice in obveznosti delavcev na področju varstva pri delu ter pravice in obveznosti odgovornih oseb, pri čemer konkretno nalaga dolžnosti delavcem, ki imajo v zvezi z zagotavljanjem in izvajanjem varstva pri delu posebne pravice in odgovornosti — to so individualni poslovodni organi, vodilni in vodstveni delavci ter pooblaščenim vodje del.

Pooblaščen delavci v TOZD
Ena bistvenih novosti novega sporazuma je razširitev organizacije službe varstva pri delu na delavce v TOZD. Vsaka

TOZD brez izjeme mora imeti pooblaščenega delavca za varstvo pri delu.

V TOZD z zahtevnejšim oz. težavnejšim delovnim procesom mora biti ta pooblaščen delavec strokovni delavec za varstvo pri delu, v TOZD z enostavnejšim delovnim procesom pa lahko pooblaščen delavec poleg svojega rednega dela opravlja tudi strokovne naloge s področja varstva pri delu. (O tem, ali gre za TOZD z enostavnejšim ali z zahtevnejšim delovnim procesom, odloča pristojni organ inšpekcije dela.) Pooblaščen delavec za varstvo pri delu v TOZD je nekakšna podaljšana roka službe za varstvo pri delu, ki je organizirana v delovni skupnosti skupno za vse TOZD. Pooblaščen delavec izvršuje zlasti operativne naloge v sodelovanju s službo za varstvo pri delu in na osnovi ter v okviru pismenega pooblastila, ki ga takemu delavcu izda delavski svet TOZD.

Jana Khalil

ČASTNA OBVEZNOST ZA VSAKOGAR

Več ali manj je vsem članom naše delovne organizacije znano, da smo v smislu Zakona o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah tudi v našem podjetju organizirali enote narodne samozaščite.

Obveznik narodne zaščite je vsak delavec v delovni organizaciji, ki je sposoben za delo, ne glede na to, ali je vojaški obveznik ali obveznik civilne zaščite oziroma delovni obveznik. Pravica o služanju v narodni zaščiti je odvzeta osebam, ki so bile obsojene ali so v kazenskem postopku in osebam, ki so prestale petletno ali desetletno kazen. Iz tega izhaja, da je udeležba v enoti narodne zaščite ne samo zakonska obveznost, ampak tudi moralno častna dolžnost, kajti v tej enoti ni mesta za razne protidružbene elemente, kakor tudi ne za krivice itd.

Pri organiziranju enote narodne zaščite v naši delovni organizaciji smo poleg navedenih elementov upoštevali tudi druge okoliščine, kot so: oddaljenost stanovanja, prometne težave, družinske razmere, težja obolenja itd. Vključeni delavci v enoti narodne zaščite se morajo namreč po potrebi čim hitreje javiti na vpoklic v podjetje, kar je določeno po načrtu delovanja enote narodne zaščite.

Vsi delavci, ki so vključeni v enoto narodne zaščite, so zato prejeli ustrezne odločbe z osnovnimi nalogami, ki jih morajo kot člani te enote izvrševati v času vpoklica. Odločbo o vpoklicu bo vsak pripadnik dobil naknadno, oziroma po potrebi v pisni ali ustni obliki. Dopolnilne oziroma konkretne naloge pa bo dobil vsak pripadnik v času vpoklica od načelnika narodne zaščite podjetja ali njegovega pomočnika oziroma namestnika.

V zvezi z izdanimi odločbami o sodelovanju v enoti narodne zaščite je potrebno pojasniti, da ima vsak poziv — vpoklic v oboroženo enoto (JLA ali TO) ali enoto civilne zaščite prednost pred pozivom v enoto narodne zaščite, ne glede na to, kdaj je ta sprejet.

Pri odločbah, ki so jih pripadniki enote narodne zaščite prejeli, je potrebno paziti, da je vpoklicani vključen v enoto narodne zaščite v podjetju in ga nobena druga ustanova ne more vključiti v svojo enoto. Vsak pripadnik enote narodne zaščite mora v primeru, da zapusti pod-

Pohvalna uvrstitev

Sedmo občinsko tekmovanje enot prve pomoči RK in civilne zaščite je bilo 28. maja 1977 na telovadišču OŠ Riharda Jakopiča. Tekmovanja se je udeležilo 32 enot iz občine Ljubljana-Siška. Vsaka enota je imela po šest predstavnikov in dve rezervi. Izredno pohvalno je to, da

je imela naša DO precej številno udeležbo (saj so imele le 3 DO po dve ekipi). V precej napornem tekmovanju sta naši ekipi dosegli 9. in 22. mesto, kar je za nas vzpodbuden uspeh.

Ze sama uvrstitev naših ekip opozarjata na to, da smo lahko zadovoljni s pripravljenostjo ekip ter ostalih pripadnikov CZ v naši delovni organizaciji in da lahko od njih pričakujemo uspešno posredovanje v primeru raznih nezgod, elementarnih nesreč, vojne in podobnega.

Prav zaradi koristnosti in pomembnosti enot prve pomoči RK in civilne zaščite nam ne bi smelo biti žal sredstev, ki jih porabimo za njihovo izobraževanje ter za opremo, ki jo potrebujejo za svoje uspešno delovanje.

D. V.

jetje, odločbo predati vojaškemu referentu delovne organizacije. Odločba istočasno služi kot legitimacija.

Čas in mesto izvrševanja nalog posameznih pripadnikov enote narodne zaščite je določen v planu oziroma načrtu delovanja enote narodne zaščite, odvisno od vrste in stopnje zavarovanja ter konkretnih pogojev. Pri tem se bo upoštevala tudi obremenitev posameznika.

Na koncu tega članka pozivamo in opozarjamo vse ostale delavce oz. člane delovne organizacije, ki trenutno niso vključeni v enoto narodne zaščite, naj ne mislijo, da je od zdaj naprej celotna naloga zavarovanja podjetja, narodne zaščite in

družbene samozaščite samo naloga enote narodne zaščite in enote rednega zavarovanja podjetja. Izkušnje namreč nenehno kažejo, da se marsikdaj delavci ne zavedajo, da določen varnostni problem poleg splošnih družbenih interesov obsega tudi njihove osebne interese. Prav zaradi te nevednosti velikokrat ne ukrepajo kot odgovorni nosilci družbene samozaščite. Uresničevanje tega pa zahteva določeno raven zavesti in varnostne kulture delovnih ljudi. To je aktivni odnos do vseh problemov varnosti, s katerimi se zagotavlja lastna varnost, varnost družbene lastnine in družbene ureditve.

Š. Trop

Delegacija iz Kraljevice

V okviru praznovanja med pobratenima mestoma Reko in Kraljevico je bila Litostrojska krajevna skupnost gostiteljica krajevne skupnosti Kraljevica. Prav zato je v našo delovno organizacijo 25. junija prišla na obisk delegacija »Titovega brodogradilišča« iz Kraljevice. Desetčlanska delegacija so sestavljali: sekretar ZK in predsednik sindikata ter predstavniki ostalih družbenopolitičnih organizacij.

V pogovorih z družbenopolitičnimi predstavniki naše delovne organizacije so prisotni izmenjali svoja mnenja in izkušnje o delovanju delegatskega sistema, samoupravljanja, delovanja sindikata ter o organiziranosti obeh podjetij.

Brodogradilišče v Kraljevici obstaja že 270 let, njegova glavna dejavnost pa sta gradnja ter popravila ladij. V tem podjetju je zaposlenih okrog 1300 delavcev, povprečni osebni dohodek pa znaša 5180 din na zaposlenega. S to delovno organizacijo Litostroj že vrsto let uspešno sodeluje, na pogovorih pa so člani obeh podjetij izrazili željo za še tesnejše in boljše sodelovanje. To naj bi obsegalo tako gospodarsko kot tudi družbenopolitično sodelovanje. Člani kraljeviške delegacije so med drugim tudi predlagali izmenjavo počitniških kapacitet, tako da bi lahko delavci Brodogradilišča letovali pri nas na Sorici, naši delavci pa v njihovih domovih ob morju.

Predstavniki Litostroja je članom delegacije iz Kraljevice izročil spominsko plaketo Litostroja, gostje pa so nam v znak pobratenja izročili knjigo Ivana Generaliča ter knjigo »Lijepa naša Hrvatska« v slikah.

Po zaključku pogovorov si je delegacija ogledala proizvodne obrate naše delovne organizacije, zatem pa se odpeljala še na grad Turjak.

A. Kočar

IZ DELA PRAVNE SLUŽBE

§ O naših pravicah

Ali: Kako je bil delavec V. V. »oškodovan« pri svojem regresu

Najbolj poznamo tiste člene naših samoupravnih sporazumov, ki govorijo o dopustu, odsotnosti z dela, regresu... Tako vemo, koliko dni letnega dopusta nam pripada in koliko tisočakov regresa nam bo pomagalo lažje preživeti »pasje dni« (pasje po visokih temperaturah in visokih počitniških cenah).

Regres za letni dopust je denarna pomoč delavcu zaradi povečanih življenjskih stroškov v času dopusta. Delavec pridobi pravico do regresa istočasno s pravico do dopusta, torej po 6 mesecih dela v naši delovni organizaciji.

Pri izplačevanju regresa nam v Litostroju pomaga računalnik. Letos smo regres izplačevali prvič 15. maja, naslednjič pa bo izplačan jeseni in pozimi.

15. maja so prejeli regres vsi tisti zaposleni, ki so s tem dnem bili najmanj 6 mesecev v Litostroju. Računalnik nam je posredoval seznam vseh tistih, ki so bili 15. maja še zaposleni in so bili pred 6 meseci.

Iz seznama torej avtomatično izpadejo vsi tisti, ki so se v vmesnem času vrnili iz JLA. Ti delavci imajo pravico do dopusta in do regresa v naši delovni organizaciji, ker pa iz majskega seznama izpadejo, prejmejo regres pri jesenskem izplačilu. (Taki delavci je več kot 100 letno.)

Tako se je tudi delavec V. V. v aprilu letos vrnil iz JLA. Ko je izvedel, da bo regres pre-

jel šele jeseni, se je močno razjezil, češ, da mu ni nič mar računali in ne 3500 zaposlenih in ga tudi ne zanima, kako je z ostalimi, ki so se vrnili iz JLA. On da ima do svojega regresa pravico in ga bo dobil!!! Zaradi svoje oškodovanosti pri regresu je aktiviral še svojega nadrejenega, pa tudi člane samoupravnih organov — delavske kontrole in OMRD.

Nikakor se ni mogel sprijazniti s tem, da mora v delovni organizaciji s takim številom zaposlenih obstajati neki sistem (tudi pri izplačilu regresa!) in da ne bo nikakor prikrajšan, če bo svoj regres prejel nekaj mesecev kasneje — enako kot vsi ostali delavci, ki so se vrnili iz JLA.

Ob vsem tem bi se morali vprašati, do kam segajo naše pravice, kje se križajo s pravicami drugih in kje naše pravice temelje na predhodno izpolnjenih dolžnostih. Samoupravni organi pa morajo ob skrbi za pravice delavcev paziti tudi na to, da ne prihaja do zlorabe teh pravic.

Jana Khalil

Po poteh spominov in tovarištva

V želji, da razvijamo tradicije in pridobitve naše narodnoosvobodilne borbe, litostrojška mladinska pohodna brigada »Franc Leskošek — Luka« vsako leto obiskuje mesta bojev, zmag in večjih dogodkov iz časa NOB. Cilj letošnjega pohoda je bil partizanski Rog z Bazo 20 in bolnišnico v Jelenovem dolu ter kurirska postaja TV 15.

Pomen Roga za narodnoosvobodilno gibanje je bil predvsem v tem, da je kot obširen gozdni kompleks na kraški planoti med dolino Krke, Ribniško in Kočevsko dolino, kanjonom Kolpe in Belo krajino nudil razmeroma varno zatočišče partizanskim bolnišnicam in delavnicam, obenem pa tudi dokaj varno bivanje vodstvenim organom osvobodilnega gibanja, njihovim komisijam in odsekom.

Ko govorimo o Rogu in njegovem pomenu v NOB, ne mislimo s tem samo na gozdni svet in gorski masiv Roga, temveč tudi na širšo okolico. V vseh obrobni dolinah in preho-

Kidrič in nekaterih drugih podjetij občine Šiška; na pot pa so odšli v petek 1. julija. Ob slovesnem odhodu pohodne brigade je tovariš Zivkovič, sekretar ZK Litostroj, povedal nekaj besed o tradicijah NOB ter o nalogah mladine in mladinske organizacije. Tovariš Jamšek je prebral pozdravno brzojavko, namenjeno tovarišu Titu, zatem pa je brigada odšla na pot.

Prvi večer so imeli v taboru v Dolenjskih toplicah taborni ogenj s krajšim kulturno-zabavnim sporedom, naslednji dan zjutraj pa je brigada krenila na pot proti Bazi 20. Po triurni poti je prispela na cilj. Pohodni-

ka pa vse do zmage. Zvečer pa je prišla na obisk še mladinska delegacija iz Golenjskih toplic, katere člani so izmenjali s pohodniki izkušnje ter mnenja o delovanju obeh mladinskih delegacij.

Naslednji dan so si mladinci ogledali kurirsko postajo TV 15 in še nekaj pomnikov NOB. Popoldne je bilo spet posvečeno idejnopolitičnemu izobraževanju, ki je zajemalo delovanje zveze komunistov Jugoslavije v odnosu do ostalih komunističnih partij.

Zadnjega dne so pohodniki podrli šotore in pospravili tabor ter krenili proti Kostanjevici na Krki. Tam so obiskali Formo vivo in razne galerije, po kosilu pa so se polni lepih vtisov odpeljali nazaj v Ljubljano.

Komandant pohodne brigade je bil Anton Anderlič, vodja zavarovanja Ivan Lovrek, komandant tabora in organizator Franc Jamšek, politkomisar pa Janez

Pred odhodom v Kočevski Rog

Zadnikar. Organizacija sama je potekala zelo dobro, disciplina vseh mladink in mladincev — pohodnikov pa je bila prav tako zgledna.

Organizatorji, si želimo, da bi tudi naslednji pohod, ki bo dru-

go leto, potekal tako dobro kot letošnji, saj je to najprimernejši in najneposrednejši stik mladine z zgodovinskimi dogodki naše narodnoosvobodilne borbe.

Franc Jamšek

Dolga, vendar lepa pot pohodnikov mladinske brigade

dih je bilo od leta 1942 pa vse do osvoboditve veliko raznih skladišč, taborišč, delavnic, partizanskih bolnišnic itd. Vse to daje pravo predstavo o Rogu in o njegovem legendarnem pomenu, ki ga je pridobil v teh težkih časih.

Zato tudi ni nenavadno, da se je komisija za LO in DS letos odločila, da organizira pohod prav v te kraje. Pohoda se je udeležilo 65 mladincev iz Litostroja ter ostalih delovnih organizacij Združenih podjetij strojegradnje, vojašnice Boris

kom so vodiči — nekdanji borci razkazali Bazo ter jim povedali nekaj več o njenem nastanku in pomenu, ki ga je imela v času NOB.

Povratku v tabor in krajšemu odmoru sta sledili dve predavanji. Prvo je bilo posvečeno predsedniku Titu in njegovemu delovanju v Zvezi komunistov Jugoslavije, v drugem pa smo se pogovarjali z delegacijo borcev iz Novega mesta. Borci so povedali mladincem nekaj več o osvobodilnem gibanju na tem področju od njegovega nastan-

Nova organiziranost

Novi organiziranosti in nadaljnemu razvoju samoupravnih odnosov v naši delovni organizaciji je sledila tudi mladina z ustanovitvijo osnovnih organizacij ZSMS. Ustanovljenih je bilo 10 novih organizacij, ki so nastale iz prejšnjih velikih v tozdu FI in PI in delovne skupnosti SSP. Koordinacijski svet ZSMS Titovih zavodov Litostroj povezuje sedaj 15 osnovnih organizacij. Na ustanovnih sejah so bila izvoljena nova vodstva osnovnih organizacij in delegati za KS ZSMS Titovih zavodov Litostroj, OK ZSMS občine Ljubljana-Šiška in konferenco mladih delavcev. Sprejeti so bili za nadaljnjo krepitev naše samoupravne socialistične družbe.

Novo izvoljena vodstva osnovnih organizacij ZSMS v Litostroju:

OO ZSMS TOZD Proizvodnja ulitkov in modelov

Marko Tekavec, predsednik
Majda Jurjevčič, sekretar

OO ZSMS Proizvodnja zvarjenecv in odkovkov
Mirko Marenče, predsednik

Nikola Ivanovič, sekretar
OO ZSMS Proizvodnja obdelovalcev

Zoran Selan, predsednik
Josip Nastav, sekretar

OO ZSMS Montaža
Anton Anderlič, predsednik
Martin Hajdinjak, sekretar

OO ZSMS Proizvodnja talnih vozil in naprav

Slavko Lapanja, predsednik
Bojan Zvan, sekretar

OO ZSMS Proizvodnja
Jovo Degenek, predsednik
Darko Škrjanc, sekretar

OO ZSMS Nabava
Tone Kadunc, predsednik
Jožica Mohorko, sekretar

OO ZSMS Prodaja
Janez Zadnikar, predsednik
Cvetko Zajc, sekretar

OO ZSMS Delovne skupnosti SSP

Marjana Habicht, predsednik
Ivica Pajič, sekretar

OO ZSMS Delovna skupnost finančna služba

Cirila Rozman, predsednik
Nučič Zdenka, sekretar

Ostale osnovne organizacije, kjer ni prišlo do nove organiziranosti, so obdržale isto vodstvo kot doslej.

F. N.

DELO MLADINE

16. julija je bil sestanek predsednikov OO ZSMS Litostroj, na katerem so prisotni obravnavali problematiko evidentiranja za predsednika občinske konference ZSMS, ker sedanji odhaja v politično šolo in člane predsedstva OK ZSMS. Postopek evidentiranja v OO bo potrebno zaključiti do 20. avgusta, ker bo že v septembru seja občinske konference, na kateri bodo izvolili novega predsednika in člane predsedstva ter člane predsedstva OK ZSMS občine Ljubljana-Šiška.

Predsedniki osnovnih organizacij so se prvič srečali v novi sestavi, obenem pa so se seznanili tudi s potekom reorganizacije OO ZSMS v novih tozdih in SSP. Najvažnejša naloga OO v tem obdobju je, da se člani seznanijo z novimi samoupravnimi akti podjetja, ki jih trenutno obravnavamo, glavna pozornost pa mora biti usmerjena tudi v formiranje komisij v osnovnih organizacijah in pri KS ZSMS Litostroj. Le-te morajo v naslednjem mesecu pripraviti programe svojega dela, tako da bo septembra delo v celoti zaživelo. Največ nalog imajo trenutno kadrovske komisije, ki morajo ponovno preveriti članstvo v OO, sodelovati pa morajo tudi v postopku evidentiranja za delegate v DS podjetja, delavske svete po TOZD in delegacije v družbenopolitične skupnosti ter samoupravne interesne skupnosti.

Prisotni so ugotovili, da je bilo dosedanje delo komisij veliko premalo izraženo, prav tako so bili nedelavni tudi nekateri predsedniki. Zato bo potrebno ukreniti vse, da bo delo spet steklo, nedelavne predsednike pa zamenjati.

S prvim julijem so se vključile v tekmovanje RK ZSMS za najboljšo osnovno organizacijo ter najboljšega mladincev — samoupravnjalca, tudi novo ustanovljene organizacije ZSMS, ki bo zaključeno 1. februarja.

KOP

POZDRAVNA BRZOJAVKA

DRAGI TOVARIŠ TITO!

Na pobudo mladink in mladincev Titovih zavodov Litostroj danes odhajamo mladinci delovnih organizacij iz Ljubljane na »Pohod spominov in tovarištva« v partizanski Kočevski Rog.

Pohod je posvečen tvojima jubilejema, obletnici ZKS ter 30-letnici obstoja Titovih zavodov Litostroj.

Namenjen je obujanju tradicij narodnoosvobodilne borbe in pridobitvam naše revolucije. Želimo si, da bi si čim več mladih ogledalo kraje velikih dogodkov in si v pogovorih z borci ustvarilo pravo podobo naših velikih dni.

Mladinci te ob tej priložnosti prirčno pozdravljamo in ti še enkrat čestitamo k tvojima jubilejema, obenem pa ti izrekamo tudi čestitke za že tretje imenovanje za narodnega heroja.

Mladinci pohodne brigade
»Franc Leskošek-Luka«
ZSM Titovi zavodi Litostroj

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5500 izvodov — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško, dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukosav Živkovič, Leopold Solc, dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Stražišar, dipl. inž., Milan Jurjavčič, Ivan Elikan.

Glavni in odgovorni urednik Ivan Elikan, tehnični urednik Estera Lampič.

Telefon uredništva 56-021 (h. c.) interna 246 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

SEMINAR V BOHINJU

V Bohinju je bil 15., 16. in 17. aprila seminar o obveščanju v združenem delu, delovanju Komunistične partije Jugoslavije ter o družbeni samozaščiti. Seminar je pripravila komisija za idejnopolitično izobraževanje pri ZSMS Združenih podjetjih strojegradnje, poleg mladincev iz Litostroja pa so se ga udeležili tudi delegati iz krajevne skupnosti Litostroj in delegati članice SOZD Združenih podjetij strojegradnje. Skoraj je bilo prisotnih 72 udeležencev. Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo v tej številki objaviti celotne vsebine seminarja v Bohinju, zato bomo v naslednji številki objavili pomembnejše teze, s katerimi so se seznanili udeleženci seminarja.

M. S.

V znamenju pobratenja

Letos smo občani Šiške že petič zaporedoma praznovali svoj praznik, ki ga slavimo 22. junija, na dan ustanovitve glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet leta 1941 v Bernardovi hiši na Vodnikovi cesti.

Lansko leto so praznovanja potekala v znamenju počastitve zgodovinskih dogodkov iz leta 1941, 35-letnice vstaje in požiga prve slovenske vasi ter hrabrih bojov Rašiške čete, zato je bila osrednja prireditev v vasi Rašica.

Letos pa je bilo praznovanje občinskega praznika povezano z zgodovinskimi obletnicami, ki se vežejo na osebnost tovariša Tita, Komunistične partije Slovenije in Komunistične partije Jugoslavije.

Slovesnosti, povezane s tem praznovanjem, so bile letos v krajevni skupnosti Koseze, saj je cilj organizatorjev (družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti občine Šiška), da se praznovanja vsako leto odvijajo v drugi krajevni skupnosti. Sam spored praznovanj je bil izredno pester in zanimiv in je pritegnil veli-

V četrtek, 16. junija je bila odprta Drenikova cesta, s čimer je dobila Ljubljana pomembno prometno žilo. Po otvoritvi je bil krajši kulturni spored.

V petek, 17. junija sta bili odprti dve razstavi. Na prvi razstavi so se predstavili trije likovni umetniki pobratene občine Kavadarci, odprta pa je bila še razstava umetniškega livarstva, kjer je razstavljal svoja dela že priznan umetnik in naš sodelavec Bojan Stine.

Istega dne je bil v krajevni skupnosti Koseze ob ribniku tudi kulturno zabavni večer z bogatim programom. Ob deveti uri pa je bila svečana otvoritev prenovljenega motela Tikveš — Kavadarci, ki nosi ime po naši pobrateni občini.

Osrednja prireditev v počastitev praznika občine Ljubljana-Šiška je bila v soboto 18. junija na igrišču športnega dru-

ročij. Po pozdravnem govoru predsednika občinske skupščine Staneta Plemenitaša, je imel osrednji govor Franc Setinc, sekretar IK CK ZSMS, v njem je orisal zgodovinski razvoj naše družbe ter nadaljnji razvoj na temeljih zakona o združenem delu.

Na prireditvi so podelili tudi nagrade občine Šiška tako posameznikom kot organizacijam. Letos je bilo prvič podeljena tudi nagrada občine najzaslužnejšemu delavcu iz pobratene občine Kavadarci, isto pa bodo tudi oni podelili našemu delavcu ob njihovem občinskem prazniku. Sledil je še pester in zanimiv program, v katerem so sodelovali šišenski športniki od najmlajših do najstarejših. Veselo razpoloženje pa se je nadaljevalo do večernih ur v športno-rekreacijskem centru v Mostecu.

V sredo, 22. junija, na sam dan praznika, je osnovna šola Rihard Jakopič v dvorani kina Šiška organizirala zaključno šolsko prireditev z bogatim kulturnim programom in podpisovanjem drugega dela listine o pobratenu z osnovno šolo Goce Delčev iz Kavadarcev. Prvič je bila ta pogodba podpisana 7. septembra lanskega leta ob občinskem prazniku v Kavadarcih.

V tem času je bila v Ljubljani tudi 27. članska mladinska delovna brigada ZSMS iz Kavadarcev, ki je sodelovala na štirinajstidnevni lokalni delovni akciji Vižmarje—Brod. Makedonski brigadirji so skupaj s šišenskimi urejali okolico in športne površine novo zgrajene osnovne šole Ivan Novak — Očka.

Brigadirji so v času delovne akcije 13. junija obiskali tudi našo delovno organizacijo, kjer so si ogledali proizvodni proces ter se seznanili z razvojem tovarne.

Od 20. do 23. junija je bil v okviru občinskega praznika vsak večer pred zgradbo skupščine tudi krajši kulturni program. Zajemal je delen prikaz kulturne dejavnosti v naši občini. V programu so sodelovali pevske zbori osnovnih šol v občini, pihalne godbe, pevski zbor osnovnih organizacij sindikata in lutkarji gledališča Jure Pengov iz Ljubljane.

V okviru tega praznovanja je sodelovala tudi kulturna umetniška skupina iz Kavadarcev, ki je nastopila tudi v naši delovni organizaciji. KOP

Folklorna skupina iz Kavadarcev nas je zelo razveselila s svojim nastopom

KULTURNI NASTOP GOSTOV IZ MAKEDONIJE

V lepem sončnem dnevu smo dobili obisk kulturno folklorne skupine iz Kavadarcev, v Makedoniji.

Pred spomenikom pri vhodu v podjetje se nas je zbralo kar lepo število Litostrojčanov, da bi slišali in videli polurno prireditev, ki so jo gostje pripravili za nas. Sodeč po izrazih in obrazih in po spontanem ploskanju, so bili Litostrojčani zelo veseli in mislim, da so gostje izvedli vse točke programa na visoki umetniški ravni. Ob takem trenutku nas je presenetila ugotovitev, kako malo je potrebno, da se zblížata dve narodnosti in da je prav kultura tista, ki naredi prvi korak, ali bolje most medsebojnih prijateljskih vezi. Znana so namreč prizade-

vanja, da bi čimbolj krepili in neprestano utrjevali pristnost odnosov in bratenje z vsemi ljudmi in narodnostmi v Jugoslaviji, s tem kratkim programom pa so gostje iz Kavadarcev to gotovo dosegli in nas res razveselili.

Videli smo mlado skupino pesalcev v živopisanih narodnih nošah. Zaplesali so pred nami v lahkotnem loku. Pevci pa so se predstavili z makedonskimi in so nas prijetno presenetili. Poslovenski pesmimi, s čimer obrazih tistih naših delavcev, ki sebnost veselost je bilo videti na so doma iz Makedonije. Mislim in upam, da so tudi gostje odnesli dober vtis o naši delovni organizaciji.

A. N.

Marko Švabič

Mladi junak

Pot nas je peljala kar naprej ob železnici, na kolodvoru srečanje z grupo mladih delavk z rutami in vedri, bile so nasmejane, zelo odprte in srčne, a ne po babje agresivne. Med kretnicami smo bili nekoliko nerodni in preplašeni spričo vseh mogočih zvokov, ki jih mojster železničarskega poklica pozna kot materino govorico, tako da se mu nikoli ni treba neumno ozirati, ali ne prihaja vlak. Skupina delavcev, ki je opazila našo nerodnost, se je dobrohotno in na svoje zna- nje kovinskega jezika ponosno

zasmejala. Nekdo je zaklical: »No, mašinisti že niso.«

Nekaj sto metrov naprej, že zunaj postaje in na odprti proggi smo se srečali z junakom.

Tako še bolj od daleč je bil videti kot akrobat, vrvohodec, izzivač: mlad junak. Ni hodil med pragovi. Gibko, zelo uravnovešeno je stopal po enem samem tiru, visoko gori na grobem sivem nasipu, zglaženem, sončno luč blesketajočem tiru. Kot umna, ponosna zver v svojem lovišču. Stopal je, ne da bi gledal pod noge, že od daleč nam je zrl naravnost v oči in se nam pokazal nepojmljivo plemenito. Temno modra delavska uniforma je sijala neko višjo čistost. Hlačnice do peta in široko shojeni čevlji so ga napravili v gležnjih in stopalih stabilnega kot kamnito mizo in prožnega kot pero. Tako je hodil in se nam približeval, na glavi mu je vnic čepel kačket z rdečim znakom, v levi roki je sproščeno in skladno z vratolomno in zasluženo hojo nihal kladivo s podaljšanim motno lesenim toporiščem, desnico pa je kakor da vsemu svetu in vsej zgodovini navkljub, prav res, zabil globoko v žep. In tako!

Stopi mimo nas, po gosto razpreženih tirih in progah zdajci in že takoj nato drvi v vseh smereh kompozicije in posamezna vozila, gorostasna, hrumeča, pojoča, tuleča, vreščeča, nevarna vsekakor. Ta gre po svojem svetu in vse obvlada in z vsem svojim bitjem zastopi sleherni najneznačajši odtok v govorici kovinskih zvokov, gre in grozom se, ko stopi mimo mene, a me prezre, vendar ne žaljivo, marveč zavedajoč se svojega junaštva.

In kaj sem videl v mladem junaku? Njegov obraz ni mladenič, mož je v letih, njegovo bistvo, obvladovanje tega sveta in stopljenost s tem svetom — to je večna mladost in junaštvo. Mož je v letih — in prav vsa ta leta so iz njega izmojstrila mladega junaka. Vse to delo med progami in tiri, premogom in nasisi, transporti in pogoni, paro in remonti, nafta in mašine — vsa ta ukročena moč.

Brigadirji občin Kavadarci in Šiške med ogledom tovarne

ko obiskovalcev, posebno občanov Šiške.

Letošnje praznovanje občine Šiška je potekalo od 16. do 23. junija:

štva Ilirija ob Vodnikovi cesti. Prireditev se je začela z veliko povorko, v kateri so sodelovali vsi nastopajoči, zatem pa prikazali aktivnosti z raznih pod-

Obisk gospodarske delegacije iz Kavadarcev

V okviru programa sodelovanja med pobratenima občinama Ljubljana-Šiška in Kavadarci iz SR Makedonije je ob praznovanju praznika Šiška pripotovala v Ljubljano delegacija občine Kavadarci. Ta delegacija je 22. junija v spremstvu predstavnikov Izvršnega sveta občine Šiška obiskala tudi Litostroj. Šestčlansko delegacijo, sestavljeno iz vodilnih predstavnikov gospodarstva občine Kavadarci, je vodil predsednik Izvršnega sveta Skupščine občine Kavadarci tovariš Jonaki Micev.

Delegacijo je sprejel in pozdravil generalni direktor ing. Marko Kržišnik, za tem pa se je razvil pogovor o vključevanju Litostroja v program prijateljskega in gospodarskega sodelovanja s pobrateno občino Kavadarci.

V programu smo analizirali dosedanje skupne točke in njihovo uresničevanje ter se pogovorili o možnostih za še boljše nadaljnje sodelovanje med Litostrojem in to makedonsko občino.

Dosedanje sodelovanje na gospodarskem področju je dokaj dobro, saj smo že pisali, da izdelujemo v Litostroju dve Francisovi turbini za izgradnjo II faze hidroelektrarne Tikveš Kavadarci. Delo na teh turbinah

normalno poteka, predvsem pa je pomembno to, da si naša projektiva posebno prizadeva vgraditi v ta dva objekta najnovije tehnike dosežke pri projektiranju in izdelavi takih turbin.

Dobro sodelujemo tudi na področju prodaje viličarjev nekaterim delovnim organizacijam v občini Kavadarci. Tu bi lahko omenili, da obveznosti Litostroja rokovno in kvalitetno izpolnjujemo in da je v nekaterih OZD v Kavadarcih veliko zanimanja za naša transportna sredstva, zato lahko pričakujemo še več naročil. Obstajajo pa tudi vezi med Izobraževalnim centrom Litostroj in tamkajšnjo šolo za kvalificirane delavce kovinske in elektro stroke.

V zadnjih pogovorih pa smo nakazali še večje možnosti sodelovanja med obema občinama, saj bomo na področju izgradnje vodnih turbin konkurirali pri izgradnji bodočih hidroelektrarn Čebren, Galište in Gradec, od katerih sta prvi dve v občini Kavadarci.

Obenem naj bi se naš Izobraževalni center še tesneje povezoval s podobno ustanovo v občini Kavadarci, saj bi se izmenjave raznih izkušenj s področja izobraževanja strokovnih

kadrov prav gotovo pozitivno odrazile v obeh centrih.

Pogovor je stekel tudi o povezovanju delovnih organizacij v širšem pomenu preko družbenopolitičnih organizacij oziroma sindikata, saj so tu široke možnosti dogovorov o sodelovanju na področju izmenjave letovanj, kulturnih in športnih prireditev, izmenjave samoupravnih izkušenj in drugega. Tudi v Litostroju smo izrazili željo po takem sodelovanju, saj bi tako mnogi sodelavci spoznali bratsko re-

publiko Makedonijo in še posebej občino Kavadarci.

Po razgovorih se je delegacija ogledala še naše proizvodne obrate in Izobraževalni center Litostroj.

Gostom iz Makedonije smo povedali tudi nekaj več o sestavljeni organizaciji združenega dela »Združenih podjetij strojegradnje« in njeni možnosti večjega vključevanja v izgradnjo investicijskih in drugih objektov tako v Kavadarcih kakor tudi v SR Makedoniji.

K. G.

Delegacija iz Kavadarcev med ogledom proizvodnih obratov

Dajanje krvi — merilo človečnosti

Ko pregledujemo prehojeno pot krvodajalstva, lahko s ponosom ugotovimo, da so imeli naši predhodniki večji posluš in so se krvodajalskih akcij udeleževali vztrajneje in številneje. Že grob pogled v evidenco krvodajalstva nazaj nam pokaže številko 110 krvodajalcev. Ugotavljamo, da smo Litostrojčani v letu 1963 ob dvajsetletnici organiziranja krvodajalstva za svoje požrtvovalno delo prejeli republiško priznanje. Med Litostrojčani pa imamo delavce, ki so tudi kot posamezniki prejeli tako visoka priznanja.

Ponosni smo na tako dobljena priznanja, istočasno pa lahko zardevamo, ker nismo več tako aktivni, kot smo bili. Ob rednih krvodajalskih akcijah že nekaj let sodeluje od 80 do 120 krvodajalcev, včasih pa je bila ta številka vedno nad 100, bilo je celo 190 krvodajalcev ob eni akciji. Včasih smo bili vzor vztrajnosti in številčnosti. Kje je vzrok takega upadanja?

Menimo, da aktivistov komisije za socialna vprašanja in družbeni standard ne smemo kritizirati, saj ti, kot nam je znano, store vse, da bi bili člani kolektiva seznanjeni z akcijo in vsem, kar je v zvezi z njo. Domnevamo le, da večina članov kolektiva pozablja, da je krvi potreben danes vsakdo drug, jutri pa morda že on sam. Brez krvi ni transfuzije in ne uspešnih zdravljenj. Če bi se vsak posameznik ob krvodajalski akciji tega spomnil, potem bi prav gotovo od 3503 zaposlenih prišlo na odvzem krvi več članov kolektiva in ne samo 84. Tem se moramo zahvaliti, saj rešujejo ime našega kolektiva. Ob tej priliki gre posebna pohvala delavcem, ki so kri darovali prvič: Miroslavu Milenkoviču, Panti Majstoroviču, Rajku Koliniču, Tomislavu Ergegu, mladincem iz TOZD PI, Janezu Gosenci, Gotardu Ferne iz TOZD FI in Rozmanu Vegi iz

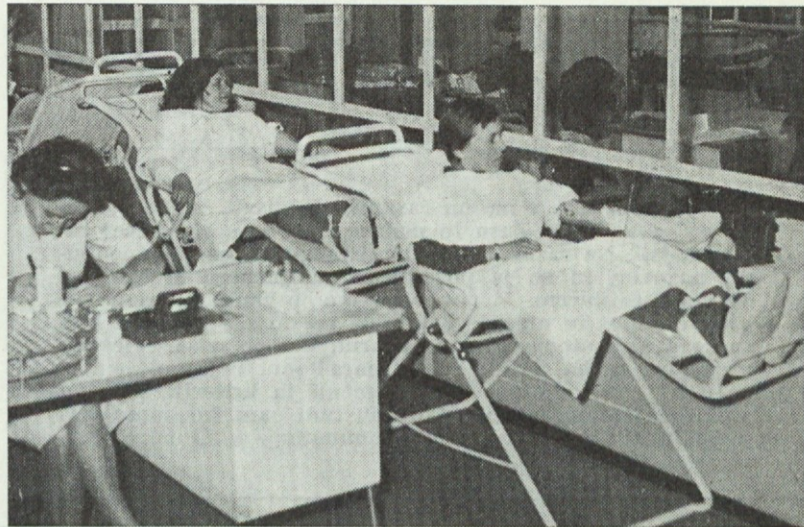
mladinci, saj je bilo ob tej akciji kar 26 mladincev, kar naj bo za vzgled in vzpodbudo vsem, ki še omahujejo.

V Sloveniji potrebujemo letno 25.000 litrov krvi, kar pomeni, da se mora odvzeti krvi odzvatni okrog 90.000 krvodajalcev.

Kri lahko daruje vsaka zdrava oseba ne glede na spol od 18. do 65. leta starosti. Pred odvzemom krvi vsakega delavca zdravstveno pregledajo z namenom, da ne bi darovanje krvi ogrozilo njegovega zdravja niti zdravja prejemnika. Krvodajalec ne more biti oseba, ki boluje za tuberkulozo, malignim, sladkorno boleznijo itd. Začasnim ali ledvičnim obolenjem, no se odvzem krvi odkloni bolnikom z nalezljivimi boleznimi, akutnim obolenjem grla, pljuč, kože in tudi ženam, ki so noseče, krvi ne odvzamejo. Količino odvzema krvi določi zdravnik. Krvodajalec lahko naenkrat da do 500 ml krvi, pri nas pa običajno odvzamejo 300 ml. Pri (opečeni, bolniki, ki se jim krvavitve ob poškodbah nočejo zastaviti) potrebujemo samo zdravljenju nekaterih obolenj plazmo in tak postopek imenujemo »plazmafereza«. Iz dajalca na bolnika se prenaša samo plazma, darovalcu pa se vrne vsa odvzeta količina krvnih teles.

Tudi to, da mora priti darovalec na odvzem krvi povsem tešč, ne drži. Potrebno pa je, da pred odvzemom krvi ne uživa mastne hrane, pač pa le nemastno hrano, npr.: čaj, črna kava, sadje, marmelado, kruh. Bojazen, da bi se po odvzemu krvi zredili, je odveč. To se lahko zgodi le, če bi krvodajalec po odvzemu krvi užival močnejšo hrano, ker misli, da bo tako hitreje nadomestil dano kri. Zdravniki svetujejo, naj darovalec takoj po odvzemu krvi ne užije preveč hrane, ker prebavni trak potrebuje več krvi in pride lahko do trenutne slabosti. Prav tako ni priporočljivo, da bi po odvzemu krvi pili alkohol, ker ta trenutno zviša krvni pritisk in povzroči vrtoglavico. Tudi odvzem krvi je boleč le toliko kot običajen vbod z iglo.

Bližajo se poletni meseci, ko smo utrujeni, ko je na naših cestah gostejši promet in s tem več nesreč in večja potreba po krvi. Mesec julij in avgust sta

Darovanje krvi je plemenito dejanje, za katerega ni potrebno veliko poguma

meseca dopustov, ko je potreba po krvi velika, istočasno pa je to čas dopustov, ko zaradi tega število krvodajalcev nekoliko upade. Prav z ozirom na to sta se Rdeči križ in Transfuzijska postaja že sedaj obrnila na naš kolektiv, da jim v teh

mesecih priskočimo na pomoč. V imenu kolektiva smo jim pomoč obljubili in prepričani smo, da bomo v primeru poziva Litostrojčani pokazali svojo človečnost in se bomo akcije polnoštevilno udeležili.

K. M.

Obiskali so Gonars

Društvo invalidov Ljubljana-Siška se je s svojimi prizadevanji in bogatim delovnim programom priključilo praznovanju 40-letnice ustanovitve KPS, 40-letnice prihoda tovariša Tita na čelo KPJ, njegovega 85. rojstnega dne in mednarodnega dneva invalidov.

Zastavili so si zahteven delovni program. Prizadevajo si pritegniti v društvo čimveč invalidov, ne glede na njihov status, ker bo le tako možna poglobljena obravnava in uspešno reševanje invalidskih vprašanj v okviru društva in preko raznih interesnih skupnosti. Osnovni moto delovanja je usposabljanje invalidov za vključevanje v delovno razmerje in skrb za rekreacijo, kar pa ne sme biti samo skrb invalidskih organizacij, pač pa naloga celotne družbe.

Veliko je bilo storjenega predvsem za materialno varnost invalidov, vendar vse premalo, da bi se invalidi v večji meri aktivno vključevali v oblikovanje medosebnih odnosov in v krepitvi gospodarske moči družbe. Veliko bo potrebno še storiti, da se odpravijo arhitektonske in psihološke ovire, ki nas vežejo. Društvo si prizadeva odstranjevati vse vidne in nevidne

Ob ogledu grobnice internirancev v Gonarsu

ovire in vključevati invalide v vse oblike družbenega življenja.

V letošnjem letu si je društvo med svoje redne naloge postavilo tudi vrsto nalog, s katerimi bo k sodelovanju pritegnilo čimveč invalidov in ostalih občanov.

V počastitev letošnjega jubilejnega leta bo društvo organiziralo vrsto športno rekreativnih dejavnosti in vrsto enodnevnih izletov. Med pomembnejše izlete društva nedvomno sodi obisk invalidov v Gonarsu.

14. 5. 1977 je 142 invalidov in njihovih svojcev obiskalo taborišče v Gonarsu, kjer so v letih 1942 in 1943 umirali naši rojaki. Ogledali so si grobnico internirancev ter se poklonili spominu umrlih. Udeleženci iz leta, ki so bili v Gonarsu internirani, pa so pripovedovali o preživetih strahotah v taborišču.

Med pomembnejše prireditve iz programa tega leta sodi tudi srečanje invalidov v Mostecu 26. 6. 1977. Ob tej priliki se je v Ljubljani zbralo okrog 3000 invalidov iz vse Slovenije. Pripravili so bogat športni program, v katerem je tekmovalo okrog 470 invalidov športnikov in kulturni program, v katerem so sodelovali invalidi in drugi amaterski in poklicni umetniki. Za zabavo je skrbel ansambel Lojzeta Slaka. Žal pa je slabo vreme srečanje malo pokvarilo.

vseh članov. V društvu pa se tudi zavedajo, da bo program lahko še pestrejši, če bodo pri delu aktivno sodelovali vsi sedanjni in bodoči člani. Le z množičnostjo bo možno uveljaviti geslo o solidarnosti pri odstranjevanju vseh ovir za vključevanje invalidov na vsa področja družbenega dogajanja.

K. M.

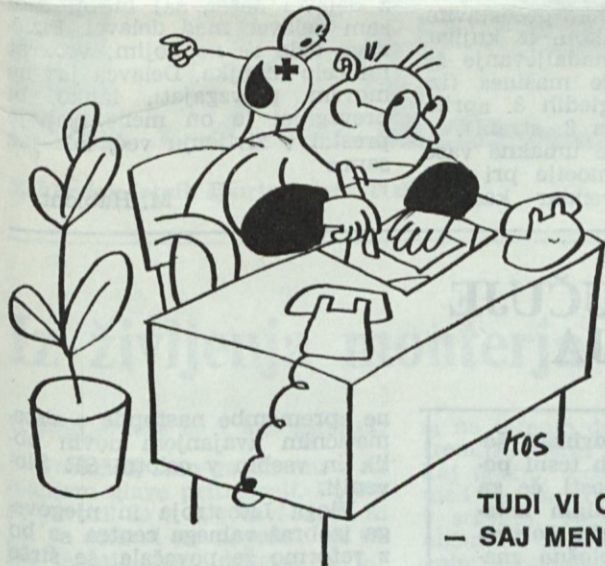
POPRAVEK

V prejšnji številki časopisa, ki je izšla v maju, nam jo je v članku z naslovom »Nov objekt za najmlajše« spet zagodel tiskarski škrt.

Ta, za nas tako pomemben objekt, ne bo varno zatočišče le za 40 malčkov, temveč kar za 400, to pa je seveda precej več. No, menimo, da malčki zaradi tega niso nič prikrajšani, saj jih je vrtec do sedaj sprejel že skoraj vse.

In želimo jim, da bi jim bilo v novem vrtcu čim lepše.

UREDNIŠTVO

TUDI VI ODDAJTE KRI — SAJ MENDA NI MODRA?

TOZD IVET. Med temi novinci, ki so pogumno prestali prvi odvzem, pa so bili naši veterani Franc Pivk, ki je svojo kri daroval kar 45-krat, Ferdo Saletinger 32-krat, Adolf Golob in Janez Tomašič 27-krat, Dimitrij Kveder 26-krat, Franc Osredkar, Vojislav Markovič, Janez Sansoni, Janez Gal, Milan Kovačič, Adolf Straka, Franc Mihelič, ki so se vsi odzvali pozivu več kot 20-krat. Seznan bi bil predolg, če bi poimensko navedli še vse ostale. Vsem udeležencem pa velja enako priznanje.

Res je, da nismo ženski kolektiv, vendar je število tovarišic krvodajalk veliko premajhno. Ob tej krvodajalski akciji so se izkazale le Lilijana Krašič, Mira Perhaj in Marija Čovič, ki so darovale kri že 7-krat. Vida Globokar 4-krat in Marjana Habicht 2-krat. Za okrog 500 zaposlenih žena je komaj 5 krvodajalk res majhna udeležba in zato velja toliko večje priznanje navednim.

Prepričani smo, da bomo ob naslednjih akcijah lahko navedli še več darovalk in še več darovalcev, ki se bodo odvzema krvi udeležili prvič. Prav tako pričakujemo, da bodo tudi ob naslednjih akcijah sodelovali

Priznanje

Svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito Skupščine občine Ljubljana-Siška nam je poslal dopis, v katerem nam izrekajo priznanje za dobro organizirano ter vestno opravljeno akcijo:

Svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito Skupščine občine Ljubljana-Siška je na 15. seji dne 16. 5. 1977 obravnaval informacijo o angaziranju enot narodne zaščite iz nekaterih delovnih organizacij naše občine ob prihodu predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije in predsednika Zveze komunistov Jugoslavije tov. Josipa Broza — Tita na slavnostno sejo CK Zveze komunistov Slovenije v Ljubljano dne 25. 4. 1977.

Svet je ugotovil, da so tudi enote narodne zaščite naše občine akcijo zavarovanja dobro organizirale ter vestno in odgovorno opravile.

Svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito Skupščine občine daje ob tej priliki vsem pripadnikom enot narodne zaščite, ki so sodelovali v tej akciji, kakor tudi v.d. načelnikom teh enot in predsednikom odborov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito vse priznanje in zahvalo, pričakujoč, da bodo tudi v bodoče ob podobnih akcijah opravili svoje naloge tako vzorno in zavzeto kot sedaj, s čimer bomo dokazali pomembnost in usposobljenost narodne zaščite v našem varstvenem sistemu.

PRESEDNIK SVETA
PLEMENTAS Stane, dipl. ing.

30
LET

Kultura naj živi z nami

O kulturi smo v našem časopisu že pisali, vendar je bilo vsaj v zadnjem času to področje, ki smo ga precej zapostavljali. Na razmišljanje o tej tematiki me je vzpodbudil pogovor, ki se je porodil iz naključnega srečanja z Markom Švabičem. V pogovoru me je zanimal predvsem njegov odnos in mnenje o kulturi ter mesto in vloga kulturnega animatorja v taki tovarni, kot je naša. Njegova predstava se bo morda zdela marsikomu nejasna, vendar so v njej prav gotovo tudi elementi in kriteriji, ki bi v sedanjem trenutku lahko koristili tudi nam, ko bomo verjetno kmalu dobili kulturnega animatorja v Litostroju.

KAJ JE KULTURA

Ko sva govorila o kulturi in odnosu kultura — delavec, mi je sogovornik nakazal jasen model. Kultura mu pomeni nekaj snovnega, nekaj, kar se da delavca tudi naučiti. Kultura je izkaznica neke skupnosti ali naroda ali več narodov. Mora biti izraz nečesa navzven, kar se dogaja znotraj. Narobe pa je, če kulturo izrojevajo neki birokrati — kulturniška birokracija. Obstajati mora nekdo, ki bi aktiviral ostale (so)delavce, da bi kulturo sprejeli in da bi jih spodbujal za naprej. Le-ta bi moral delati z njimi, z ramo ob rami v proizvodni hali, za tekočim trakom. Naj bi bil njihov delegat, ki bi zastopal njihove interese, da bi delavci lahko spremljali njegovo delo in mu zaupali. In če bo delal z njimi, ga bodo lahko spoznali in on bo spoznal njihovih vedel, kaj jim je blizu. Če pa v tem ne bo uspel, bodo delavci sami to opazili in izvolili drugega za to vlogo. V tej naravnih »selekcijah« se bo gotovo našel kdo, ki bo zmožal takšno nalogo in si pridobil zaupanje svoje okolice. To ne sme biti nekdo, ki bi od »zgoraj« prišel mednje, izbrati in vzgojiti bi ga morali sami iz svojih vrst, saj mu bodo lahko le tako zaupali. Če pa bi se jim izneveril, bi ga lahko zamenjali. Tudi ni nujna izobrazba ali fakulteta. Če ni dovolj podkovan v literaturi ali drugih vedah, naj se razvija naprej in izobražuje sam. To mu mora nalagati že njegova zavest sama. Važna je predvsem njegova objektivnost in smisel za organizacijo. Njegov nivo pri tem ni pomemben, bil naj bi visok, ne sme pa ga spremeniti — lahko ga le prilagoditi na določeno stopnjo, potem pa dvigne ostale. Tudi ni nujno, da je sam ustvarjalec kulturnih dobrin, mogoče je celo bolje, da to ni, saj se na dveh področjih ne more razdajati in gotovo trpi eno od njih.

Če torej ta »ljudski poverjenik« opravlja svoje kulturno poslanstvo, se od ljudi ne more oddaljiti, saj živi z njimi. Če pa pride od zunaj, mora začeti pri temeljih, med delavci. Truditi se mora, da so ga ljudje pripravljene sprejeti in razumeti. Ne sme biti vzvišen zaradi vloge, ki jo ima, temveč se mora zavedati, da je tudi sam delavec. Potem jih bo tudi lahko razumel in poučeval. Vloga kulturnega delavca je v takem primeru prav gotovo težka, saj delavci znajo ločiti dobro od slabega — če ne eden, potem več njih. In okus 300, je enak okusu 3500. To torej pomeni, da je dovolj en »delegat«, ki bi lahko zastopal interese svoje »baze«. Pri takem delegatu ne gre za moralno zadevo, vedeti mora, komu služi — delavcu v proizvodnji. Za to pa je brez dvoma potrebna velika mera entuziazma in veliko znanja.

MONOTONIJA NAVKLJUB

Delo za tekočim trakom delavca ubija, tam se izključiš, človek v tebi otopi. Vendar osnovnega v sebi človeka ne izgubi. Loči dobro od slabega, saj zli nagibi ne prevladajo toliko, da bi uničili dobro. Vendar je potreben nekdo, ki bi takega človeka ponovno obudil, izenačil kriterije pravega in mu vzbudil tudi zanimanje za kulturo.

blizu in da jih razume. Ugaja mu prvobitnost kmetov, njihovo po malem snobovsko spreminjanje, ki je pogojeno z njihovo boljšo kupno močjo in varljivimi materialnimi zgledi v svoji sredini. To se spreminja v kič, v lažnost dobrin, zato je kmete potrebno poučevati in jih spreminjati. Treba je vstopiti vanje in jih vzgajati z dobrim vzgledom. Počasi se bodo naučili razumeti in verjeti, da to sedaj ni prav. Mogoče je način ta, da se jim približaš, skušaš

V pogovoru z Markom Švabičem

ODNOS KULTURA — INTELEKTUALEC

O intelektualcih je Marko Švabič dejal, da so nekako dvojni. Spuščajo se le v nekaj, kar je preverjeno, splošno družbeno potrjeno in to bodo brez zadržkov sprejeli, ostalega pa ne. Ostaja torej dilema, kako tudi takemu intelektualcu približati kulturo. Tudi njim bi lahko pomagal kulturni referent, ki bi veliko bral in razmišljal ter jih objektivno opozarjal na neke tokove, smeri, novosti. Intelektualci bi lahko dali veliko več, več ustvarjalnosti, kar velja za vsa področja. Duhovito mi je opisal situacijo z besedami: »Intelektualci ne bi smeli biti kasta zase, temveč nekaka začimba v vsej tej enolončnici. Ne pa da enolončnici celo poberejo vse začimbe«.

NEKAJ O NAŠI SODOBNI (SLOVENSKI) KULTURI

Pravi, da gre naša umetnost v korak s svetovno, vendar pa od vsakega, ki piše, ne moreš zahtevati, da bi bil genialen. V glavnem se vsi, ki se kakorkoli ukvarjajo danes z umetnostjo, trudijo, da bi delali dobro, malo pa je umetnikov, ki bi zavestno delali proti. Če so pri tem izgubili stik z ljudmi ali ga niso nikoli našli, ni to le njihova krivda, temveč tudi družbena.

Ob tem pogovoru sem se nehoti spomnila na nekega našega avantgardnega pesnika in na njegovo pesniško zbirko, ki je vsebovala zgolj platnice in prazne, nepopisane liste med njimi. Edina popestritev je bila le velika luknja, ki je bila skupna vsem listom in je nadomeščala tiskano besedilo, »bralcem« pa nudila široke možnosti poetskih »užitkov«. Ker tudi Marko pripada naši umetniški avantgardi, čeprav si pri tem pomaga s pisalnim strojem, me je zanimalo njegovo mnenje. Dejal je: »Ta pesnik bo že vedel, kaj dela in kaj je narodu v prid«. Sicer pa to smatra za ekshibicionizem — le za zunanji videz, vendar meni, da ima pesnik v umetniških krogih in stanju, kakršno je danes, tudi možnosti, da bo s tem uspel.

ODNOS DO KMETOV

V pogovoru so bile pogoste Švabičeve primerjave s kmeti. Dobila sem občutek, da so mu

razumov (seveda tudi tistih, ki so v zvezi s kulturo). Kultura kot taka pa je daleč nekje ob strani.

Družba mu je nekaj skupnega, velika idealna družba, ki dela prav. Tudi če krivice so, jih počasi gotovo odpravi. Zapustil je novinarski poklic, ker se je zbal svoje nemoči direktnega prodiranja v ljudi, bal se jih je postaviti na laž in jih v pogovoru razkriti pred samimi seboj. Težka so direktna vprašanja, lažje se je poglobljati v knjige. Tu si ob strani in nedotaknjen. To je vrsta neke nemoči in strahu, čeprav je dejal, da se v temi ne boji.

...IN KOT PISATELJ

O sebi ni pripovedoval veliko. Preden se je posvetil pisanju, je bil skoraj štiri leta urednik študentske »Tribune«, približno šest let urednik »Problemov« in nekaj mesecev novinar pri »Kmečkem glaslu«. Zase kot o pisatelju pravi, da je še v povojih. Vendar je kljub temu že dosti napisal in prejel nekaj nagrad. Napisal je eno knjigo »Sonce, sonce, sonce«, ki je bila nagrajena z zvezno nagrado Mladosti, veliko piše za otroke (tudi radijske oddaje) piše za slovenske in jugoslovanske literarne revije, napisal je roman v nadaljevanjih »Temni april«, kjer je postavil dogajanje »Iskro« v Kranju, prejel je nagrado za še neizvedeno radijsko igr »Kritično poročilo«, piše pa še eseje, dramske tekste in podobno.

Vprašala sem ga, kakšna so mnenja ljudi o njegovih delih. Dejal je, da ga berejo s hoteljem in si ustvarjajo svoje mnenje, ki ga izražajo z besedami »še piši«. Seveda posluša tudi »uradno« kritiko, vendar jo upošteva le po lastni presoji.

Ko sem brala njegovo knjigo »Sonce, sonce, sonce«, so me presenetile zelo dobre kritike poznavalcev naše sodobne književnosti.

Ker ravno ta čas pripravljamo novo knjigo, ki je precej drugačna od prve, ga lahko predstavim s krajšim odlomkom iz knjige, ki je nekakšno nadaljevanje že objavljene »Rdeče mašine« (izšle v Naših razgledih 8. aprila 1977. Odlomek na 8. strani).

Kadar piše, se umakne vase in trdo dela. Emocije pri tem so dovoljene, vendar kasneje

strogo preverjene in postavljene pod skupni imenovalec. Ko piše — dela. Najprej je važna ideja in ne osebe, ki jih želi opisati. Seveda imajo svoj karakter, a ta je v končni fazi prepleten z njegovim. Ob tem ko piše, razmišlja o vsem, vendar izbira stvari, za katere misli, da imajo nek višji pomen. In smisel išče v konkretnem, čeprav dobiš včasih občutek, da je njegovo opisovanje precej abstraktno. Torej ne ostane vse. On pa je pod krinko romantičnosti in flegmatičnosti realist in konkreten človek.

O pisateljih ima človek občutek, da so vsaj v mladosti morali strašno veliko brati. Marko pa mi je povedal, da ni dosti bral, temveč le z veliko mero pozornosti — Dostojevskega, Tolstoja, Gogolja, Prousta, Sartra, Manna, Kafka, Hemingwaya itd. Prav tako ima človek pogosto tudi občutek, da morajo biti pisatelji tudi vzvišeni in domišljavi. In vesela sem bila, da pri njem ni tako.

Po najinem pogovoru sem ga povabila, da pride in si ogleda tovarno ter okolje, o katerem sva se pogovarjala, okolje, kjer naj bi delal kulturni referent. Po ogledu proizvodnih obratov sem mu postavila vprašanje:

»Torej — videl si tovarno, vzdušje, delovne pogoje, delavce... Ali misliš, da bi bil sam sposoben in pripravljen iti skozi vsoto to poskusno dobo in se soočiti z mnenjem delavcev, ko bi ti ob koncu te dobe sami povedali, kaj mislijo o tebi? In ali misliš, da bi našel z delavci stik?«

»Če se ozrem nazaj, lahko povem, da so mi dali pečat najprej študentje, nato kmetje in potem vojska; torej se mi zdi zdaj logično, da me cepijo tudi delavci. Torej sem vsekakor pripravljen s celo svojo bitjo potrditi to, kar sem v najinem pogovoru trdil. Ogled tovarne me je v tem prepričanju le še okreplil. Mislim pa tudi, da bi stik z delavci našel, saj bi bil tudi sam delavec med delavci. Fizičnega dela se ne bojim; večkrat mi celo manjka. Delavca jaz ne morem prevzgjajati, lahko bi prevzgjajal le on mene, saj je preстал v življenju več, kot jaz sam.«

M. Habicht

IC LITOSTROJ SE VKLJUČUJE V PREOBRAZBO ŠOLANJA

Vzgojnoizobraževalno delo v industrijski kovinski šoli oziroma v izobraževalnem centru je imelo ob tesni povezavi z Litostrojem marsikatero svoje značilnosti, če ga primerjamo z večino drugih vzgojnoizobraževalnih ustanov. Mnoge postajajo danes v zvezi s preobrazbo šolstva po osnovni šoli v usmerjeno izobraževanje splošno značilne za razvoj vzgoje in izobraževanja. Povezava tega področja neposredno z združenim delom je namreč eden glavnih temeljev, na katerem sloni reforma.

Izobraževalni center Litostroj se vključuje v reformo torej že z izkušnjami na podlagi svojega dosedanjega dela v neposredni povezavi z Litostrojem in tudi

z Iskro. Sodeluje na številnih posvetih, pri pripravah na reformo in tudi pri izvajanju preobrazbe tistih šol, ki so prešle na usmerjeno izobraževanje. Že drugo leto izvaja proizvodno tehnični pouk za učence pedagoške gimnazije in delno za vzgojiteljsko šolo v Ljubljani, ki sta že vključeni v reformni proces. Kovinarski in delni elektro del obveznega programa proizvodno tehničnega pouka je imelo doslej v izobraževalnem centru več kot 500 učencev.

Tudi povezava izobraževalnega centra s fakulteto za strojništvo in z metalurškim odsekom fakultete za naravoslovje in tehnologijo, ki že obstaja, je sestavina, ki jo predvideva reforma. Sedaj opravlja izobraževalni center z izvajanjem osnovnega kovinskega in metalurškega programa za študente obeh fakultet naloge, ki bodo prerasle v še tesnejše sodelovanje v smislu vertikalne povezave pri vzgojnoizobraževalnem delu na kader obeh strok.

Seveda pa je reforma tudi sistemsko vprašanje in bodo glav-

ne spremembe nastopile s sistematičnim uvajanjem novih oblik in vsebin v celotni SR Sloveniji.

Vloga Litostroja in njegovega izobraževalnega centra se bo z reformo še povečala, še širše se bodo odprla vrata drugim delovnim organizacijam strojne in kovinske predelovalne industrije ljubljanske regije, ki nimajo svojih izobraževalnih centrov. Pri tem pa bo seveda ostala prvenstvena naloga zadovoljiti litostrojске potrebe po izobraževanju in potreba po sodelovanju pri izvajanju izobraževanja za potrebe bližnjih delovnih organizacij, s katerimi je Litostroj povezan v Združenih podjetjih strojogradnje.

Prizadevali si bomo, da bomo z Litostrojem vplivali na oblikovanje učnih načrtov za posamezne poklice, seveda skupaj z drugimi delovnimi organizacijami in s strokovnimi prosvetnimi organi. To bomo storili na podlagi preverjanja dosedanjih profilov poklicev in izdelavi novih, pri čemer ima lahko Litostroj kot razvita delovna organizacija pomembno vlogo. Zaradi splošnega znanstveno tehničnega napredka in tehnologije, ki se hitro razvija, je potrebno stalno skrbeti za vnašanje novosti v učne načrte in istočasno odpravljati tisto, kar je zastarelo. Izobraževalni center bo lahko glede tega v pogojih usmerjenega izobraževanja še boljše posredoval zahteve strokovnim prosvetnim organom.

H. Premelč

Podelitev nagrad

S slovesno podelitvijo pokalov in diplom najboljšim posameznikom in ekipam so v TOZD FI zaključili svoja spomladanska športna tekmovanja.

O rezultatih šaha in malega nogometa smo že poročali, zato naj tokrat navedemo le še rezultate v namiznem tenisu, kjer

je bil prvi Mijo Stanko pred Tonetom Kočevarjem in Dušanom Brvarjem, in kegljanju, kjer je največ kegljev podrl Ivan Vugri-

nec, drugi je bil Alojz Rupnik, tretji pa Jože Katanec. V košarki pa je bila najboljša ekipa Diesel motorji, drugi so bili člani moštva Preše, tretji pa člani Viličarja.

Zmagovalci v posameznih disciplinah so prejeli pokale, prvi trije pa diplome.

In kaj lahko napišemo ob koncu tekmovanj? Vsekakor prevladuje ugotovitev, da je bilo med delavci TOZD FI veliko zanimanje za vsa tekmovanja, da je bila udeležba res velika in da je prišlo do izraza načelo: »važno je sodelovati, ne zmagati!« Rezultati niti niso tako pomembni, pomembnejše je dejstvo, da si delavci takih tekmovanj in oblike rekreacije želijo. Zato so v TOZD FI sklenili, da bodo tekmovanja organizirali spet jeseni, skušali pa bodo razširiti krog športnih panog, v katerih bodo tekmovali.

Komisija za šport in rekreacijo v tozdu FI in mladinska organizacija prav gotovo zaslužijo pohvalo za izvedena tekmovanja, saj je bila organizacija vzorna, hkrati pa so dokazali, da se da z malo volje vse narediti — dobiti potrebne športne objekte in izpeljati potrebne organizacijske priprave. Zato bi morala biti uresničljiva tudi njihova ideja, da bi taka tekmovanja postala stalna oblika rekreacije v vseh tozdih Litostroja, lahko pa bi organizirali tudi tekmovanja med ekipami posameznih tozdov. Vse to, ob skromnih finančnih sredstvih, nikakor ne bi smelo biti problem!

B. Sršen

Prvi na krosu ZPS

Delavci Kladivarja iz Žirov so bili letošnji organizatorji kroša za člane delovnih organizacij Združenih podjetij strojegradnje.

V soboto, 28. maja se je v tem čevljarskem središču zbralo 80 tekmovalcev iz sedmih od dvanajstih podjetij ZPS. Ze ta podatek dovolj zgovorno kaže, kako malo je v nekaterih podjetjih zanimanja za to športno disciplino. Tudi v Litostroju položaj ni dosti bolj rožnat, saj se je za tekmovanje sprva prijavilo kar 40 tekmovalcev, potem pa jih je nastopilo le 17. Ostalih 23 pač ni prišlo na avtobus, ki je zjutraj odpeljal tekmovalce v Žiri! Verjetno bi bilo treba ob takih dejstvih nekoliko razmisliti in storiti nekaj odločnih korakov, saj se je taka situacija ponovila že nekajkrat.

Pa vendar — tistih 17 tekmovalcev je bilo toliko bolj uspeš-

nih, saj so prepričljivo zmagali v ekipni konkurenci pred Mlinostrojem in osvojili, tokrat že drugič, pokal v trajno last in še prehodni pokal. Litostrojska ekipa je zmagala v postavi: Božo Starešinič, Srečo Pirman, Andrej Grom, Branko Sršen in Jelka Zupančič. Ob tem je treba povedati, da ima največ zaslug za zmago prav Jelka Zupančič, ki se je kot edina Litostrojska udeležila kroša. Če Jelka ne bi nastopila, potem ne bi imeli ženske predstavnice in ekipa Litostroja ne bi bila popolna!

V posamični konkurenci sta imela največ uspeha Andrej Grom, ki je bil v kategoriji nad 35 let drugi, Branko Sršen pa v isti kategoriji četrti.

REZULTATI:

Moški do 35 let: 1. Krivec (Gostol), 5. Starešinič, 7. Pirman, 16. Sijamhodžič, 23. Gale, 27. Selimspahič, 28. Milič, 31. Kočar, 33. Balazinec, 34. Slabe, 37. Sladič (vsi iz Litostroja).

Moški nad 35 let: 1. Laznik (SST), 2. A. Grom, 4. Sršen, 8. Umek, 10. J. Grom, 11. Mdovič (vsi iz Litostroja).

Ženske: 1. Plaznar (Metalna), Zupančič (Litostroj).

Ekipno: 1. Litostroj (25), 2. Mlinostroj I (32), 3. STT (40), 4. Metalna (45), 5. Indos.

B. Sršen

Lojze Rupnik prejema diplomu za 2. mesto v kegljanju

Zaključek letnih športnih iger TOZD FI

ČESTITKA 50-LETNIKOM

V zametku nove temeljne organizacije združenega dela, v obratu montaže talnih transportnih sredstev, so prejšnji mesec Anton Kosi, Marko Stojanovič in Alojz Jutršek praznovali petdeseto leto življenja. Vsi trije so že dolgo-

letni delavci Litostroja, zato je bilo tudi praznovanje zelo slovesno. Sodelavci jim še enkrat čestitamo in jim želimo še mnogo zdravih let ter da bi še naprej tako uspešno sodelovali.

Iz življenja monterja

(Nadaljevanje iz 5. št. časopisa)

Poslušali smo ga, in mu s kimanjem glave pritrjevali. Potem je govoril še o dogodivščinah, ki jih je doživel po domačih in tujih terenih. Med drugim je povedal:

»Velika krivica se nam je zgodila na neki montaži v Afriki. Delo je bilo vezano na roke, za vsako zamudo bi podjetje plačalo precejšnje penale. V pogodbah nismo imeli odobreno plačilo nadur, le neko tolažilno vsoto smo imeli zagotovljeno, če delo pravočasno končamo. Oprema je prihajala iz tovarne prepozno, celo brez dela smo bili več kot mesec dni zaradi tega. Na koncu smo pa imeli dodatni nadur in to že po tem, ko smo vedeli, da je podjetje dobilo nekaj deset tisoč dolarjev nagrade, nismo uspeli. Rečeno nam je bilo, da po pogodbah pač nimamo pravice tega zahtevati. A če bi se tudi mi držali pogodbe, rokov ne bi dosegli, podjetje bi plačalo penale in vse bi bilo v najlepšem redu. Pa še besedice »Hvala!« nismo bili deležni za našo »kršitev« pogodbe. Da, tudi na take stvari mora biti monter pripravljen«, je zaključil Andrej, že precej razburjen.

Besedo je prevzel Polde: »Am-pak, Andrej, priznati moraš, da

si na terenih doživel tudi vesele trenutke. Sicer je vmes tudi nekaj težkih, toda ti so raztreseni med vesela doživetja kot vejice v stavih. Veselih dogodkov in občutkov je precej več, samo da enim ostanejo v spominu lepe stvari, drugim pa slabe. Tudi sam sem delal včasih v težkih pogojih, kot recimo v Indiji, kjer je bila taka vročina, da bi človek še kožo slekel, če bi jo lahko. Toda raje se spominjam lepih doživetij, kot na primer tole:

Montirali smo dve turbini za HE ne daleč od doma. Bili smo srečno izbrana ekipa, vsi smo se med seboj dobro razumeli, pomagali drug drugemu v težavah. Domov smo hodili skoraj vsak teden, tako da niti nismo toliko čutili ločenosti od družine. Delo nam je tudi dobro šlo od rok, čeprav smo tudi morali marsikaj predelati in popraviti. In ko smo delo končali, sta se turbini lepo zavrteli. Pa še na »turbinski ruleti« sem zadel.«

»Kakšni turbinski ruleti?« me je zanimalo.

»To je moneterska navada, da pred prvim zagonom turbine označimo s črtami in znaki vsak svoj položaj na mirujočem delu ob gredi, na gredi pa zarišemo eno črto. Vsak sodelujoči, sodelujejo pa tudi generatorci ter ostali, postavi na svoj znak tisočaka oziroma po dogovoru. Nato se turbina pože in po krajšem vrtenju ponovno ustavi. Zmaga tisti, pri čigar znaku se ustavi črta na gredi. Seveda je ves »vložen« denar njegov, toda po nepi-

sanem zakonu mora zmagovalec vsem plačati pijačo.

Še najvažnejše pa je bilo to, da sem bil med povabljenimi na slavnostno otvoritev. In slavnostno je otvoril centralo nihče drug kot tovariš Tito!

Sodelujoči pri gradnji centrale smo bili v prvih vrstah. Bil sem v tako dobrem položaju, da se je predsednikov avto ustavil v moji neposredni bližini. Tovariš Tito je izstopil iz avtomobila ves nasmejan in stopil na za to priložnost pripravljeno oder. Zahvalil se je vsem, ki so sodelovali pri izgradnji centrale, torej tudi meni!

V tem trenutku sem bil najbolj ponosen človek na svetu. Nikdar ne bom pozabil njegovih besed na koncu krajšega govora, ko je v dobri slovenščini dejal: »Še bomo gradili, če bomo imeli denar!«

Prazniki

Do dneva republike ni bilo več daleč. Dogovorili smo se z monterji iz Zagreba in Maribora, da bomo skupaj praznovali ta dan. In ko je prišel ta dan, pa še razmeroma lep dan je bil, smo že dopoldan začeli pripravljati. Že prej smo nakupili vse potrebno. V gostilni so nam spekli odojka, ki smo ga še toplega prinesli v eno od največjih sob ter ob marnih zalogajih, zalivanju z vinom, prepevali — slovensko-hrvaške pesmi, razvijali bratstvo in enotnost v pogovorih, skratka,

imenitno smo se zabavali. Dan je minil kot blisk.

Naslednji dan smo preganjali mačka, jedli tablete zoper glavobol, toda nobenemu ni bilo žal pretiravanj prejšnjega dne.

Tisti mesec do izteka starega leta je pritisnil hud mraz. Delali smo v bundah in čeprav še pokrite z debelo plastjo zemlje nas je preklemansko zeblo. Pa še s hladnim železom smo imeli opravka. Razen zvečer v sobi smo se ogreli le ob misli, da bomo že za novoletne praznike doma.

Dnevi novoletnih praznikov, ki smo jih podaljšali še z nekaj dnevi dopusta, so minili prehitro. Ko sem ponovno odhajal od doma, se je še sinček zavedal, da me spet ne bo nekaj časa videl, saj mi je že ob prihodu »zagrozil«, da me ne bo več pustil »iti daleč«. Ob koncu pa mi je dejal, da se moram kmalu vrniti. Kako imenitno sva se igrala in zabavala teh nekaj dni! Zdaj mi bo spet nekaj časa hudo.

Ponovno na terenu

Montaža je v polnem zamahu. Tudi naša ekipa se je povečala. Vsakodnevno se srečujemo z različnimi težavami. Pri delu nas ovirajo tudi gradbeniki, ki niti najmanj ne pazijo na fino obdelane površine naše opreme. Strojnica je tudi vsa zametana z raznim materialom, da se komaj prebijamo skozi to mešano džunglo. Veliki prekucniki, ki odvažajo material iz odvodnega tunela, pa skrbiijo za to, da ne vdihujemo preveč čistega zraka.

Po nekaj mesecih sem imel krizo, tisto krizo, o kateri je govoril že Andrej. Najraje bi vse skupaj pustil in se vrnil domov.

Toda zmagal je čut odgovornosti in kriza je minila.

Nekateri člani naše ekipe pogosto zahajajo zvečer v gostilno, drugi pa kartamo. Odigrali smo tudi eno nogometno tekmo na bližnjem travniku med monterji in ostalimi. Tekma je bila zelo zanimiva in za gledalce tudi smešna. Razšli smo se brez zmagovalca.

Nekaj sklepnih misli

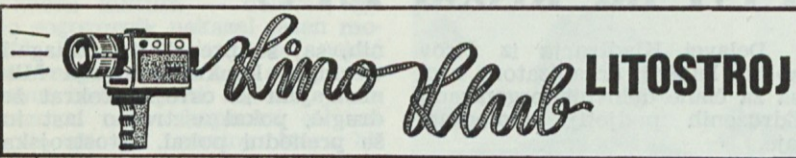
Montaža se bliža koncu. Še kakšen mesec in spet bom doma. Zdaj na koncu ugotavljam, da je monetersko življenje po svoje zanimivo in lepo, vendar tudi težko. Veliko moramo še storiti, da bodo monterji našli svoje pravo mesto, ki jim za vloženo delo pripada. Predvsem bo treba monterje pravilno nagradjevati, gradbišča bomo morali organizirati drugače. Potrebno bo bolj skrbeti za razvedrilo in rekreacijo na terenih. To se mogoče čudno sliši, češ saj ne gredo monterji na izlete niti na športna tekmovanja, toda to je skoraj tako važno kot samo delo. Potrebno bo odpraviti kasnitve v tovarni.

Vsi se moramo pri tem angažirati, od projektantov preko vodstev do monterjev. Precej moramo tudi izboljšati kvaliteto. Sprašujem se, kako bi se zaključila montaža, če bi našo opremo montiralo drugo podjetje. Verjetno bi plačali dvojno montažo — za montažo in popravila. Monterjem bo treba zagotoviti možnost in pogoje za preselitev družine na teren ter tam organizirati šole za otroke. Le tako bodo naši fantje radi odhajali montirati naše turbine po celem svetu.

Mirko Čepuran

Vinko Žmegač: I. nagrada v Poreču

11

III. OSVETLJAVA

Osvetljava pomeni drugi ustvarjalni element izraznosti pri sliki in je zelo važna pri ustvarjanju »vzdušja« v filmu.

Osvetljava prizorov, ki jih snemamo zunaj (v eksterieru), je v glavnem naravna. Nočni prizori morajo biti sicer dodatno osvetljeni, kajti nujno je, da je film zadostno osvetljen.

Nasprotno pa smo pri snemanju prizorov v zaprtem prostoru (v interieru) veliko bolj svobodni in lahko dosežemo s primerno osvetljava najraznovrstnejše dramatske učinke. V ta namen so ateljeji opremljeni z močnimi reflektorji, katere lahko vklaplajo po želji.

Tudi amaterji imajo na razpolago že zelo močne 500 W in 1000 W prenosne električne reflektorje Photophlod in Nitraphot.

Velikokrat je osvetljenje prostora, kjer snemamo, premajhna. Tedaj v skrajnem primeru lahko uporabimo bolj občutljivi film, npr. 23 DIN, namesto filma, ki ga normalno uporabljamo t.j. 17 DIN. Pri tem pa se moramo zavedati, da so občutljivejši film bolj grobozrnati in zato projekcije slabše.

Občutljivost filmske emulzije označujemo na več načinov. Največ se uporablja oznaka po DIN, Scheiner in ASA. Filmi do 13 DIN so slabo občutljivi, filmi 14 do 20 DIN srednje občutljivi in filmi nad 21 DIN zelo občutljivi. Na ovitku vsakega filma piše njegova občutljivost za dnevno in za umetno svetlobo. Te dve sta namreč različni, film je bolj občutljiv za dnevno kot za umetno svetlobo.

Pri kamerah Super 8 imamo navadno vgrajen svetlometer, ki avtomatsko nastavlja zaslonko glede na občutljivost filma in dane svetlobne pogoje objekta, ki ga snemamo. Da preprečimo razliko v občutljivosti filma na dnevno in umetno svetlobo, imajo kamere vgrajen filter, ki ga po potrebi vstavimo (pri dnevnih svetlobi) ter odmaknemo (pri umetni svetlobi). Tako dosežemo, da je film stalno enako osvetljen.

Da preprečimo vplive nezaželenih svetlobnih žarkov, uporabimo razne filtre in zaslonke, npr.:

— Sončni zaslon natakemo na objektiv, kadar pada sončna svetloba skoraj pravokotno na objektiv.

— UV-filter rabimo za snemanje v planinah in na morju, da odpravimo vpliv ultravijoličnih žarkov.

— Polarizacijski filter služi za odpravo svetlobnih refleksov od nekovinskih predmetov (sneg, steklo, voda) ter za izboljšanje kontrastov na barvnem filmu.

IV. KOSTUMI IN DEKOR

Kostum mora biti v filmu kar se da zvest resničnosti in dovolj tipičen, da po njem z lahkoto spoznavamo osebe. Vključuje se v celotni stil režije in poudarja ali slabi učinkovitost. Kostum opredeljuje narodnostne ali rasne tipe: npr. eskimski medvedji kožuh, mehikanski pončo, japonski kimono, arabski gaudarh itd. Opredeljuje tudi družbene tipe (z bolj ali manj izbrano obleko), značaje (mamin sinček, ki je vedno brezhibno oblečen ali npr. Charlieja Chaplina, čigar kostum vsebuje vse elemente družbenega položaja, a je neverjetno posvajkan, kar priča o brezposelnosti žrtvi družbe, ki jo je pohodila).

Tudi dekor ali scena mora biti v filmu povsem realistična, da bo dejanje čim bolj resnično. Predvsem velja to za filme z realistično vsebino, kjer dekor sodeluje z dejanjem in prispeva k ustvarjanju psihološkega občutja drame.

Naravne zunanje scene (exterieri) so: puščava, morje, gore, sneg itd. Zelo zanimivo pa so tudi notranje scene (interieri), ker dopuščajo režiserju veliko ustvarjalne svobode. Tako snemajo celo mesta, ulice in pristanišča v ateljejih, kjer lahko režiser uporabi vse mogoče svetlobne učinke, meglo, dim itd. S tem v zvezi je treba omeniti uporabo ogledala kot okna v skrivnostni in strašljivi svet ali v tragediji junaka, in pa uporabo stopnic, kjer vzpenjanje po stopnicah navzgor pomeni odhod v svetlo prihodnost, nasprotno pa daje spuščanje po stopnicah navzdol prizorom tragičen ton.

pozirati. To pa že ni več resnično življenje, temveč prisiljena in zelo ponesrečena režija. Leta 1922 je izdal sovjetski režiser Vertov manifest »Filmsko oko«, kjer zahteva, naj izgine iz filma vse, kar ni posneto »sredi življenja« ter da se mora film odredi igralcem, kostumu, maski, ateljejem in sploh vsemu, kar je umetno. Vse to pa se je kmalu izkazalo kot neizvedljivo.

Filmska snov mora biti za snemanje zelo dobro pripravljena in obdelana, da dobi igralec čim močnejši občutek resničnosti prizora na podlagi filmske slike, ki jo gleda in katera mu sedaj govori.

Okrajšava ima v filmskem izrazu zelo važno vlogo. Film temelji vedno na okrajšavi, ker je jezik slik, torej jezik s posebno naravo in močjo. Film deluje neposredno na psiho gledalca in ni potrebno čisto razumevanje. Film deluje torej bolj estetsko kot intelektualno. To nas spominja na splošne značilnosti filmske slike, ki smo jih že opredelili in nas pripravljajo na študij simbola: vsaka slika lahko pomeni veliko več kot to, kar kaže. Film pa se mora prav zato, ker bi lahko prikazal vse, omejevati na to, da pogosto samo nakazuje, to je tudi njegova prednost in skrivnost njegove presenetljive moči. Film je bogat z nevsiljivimi prizori, ki pa so lahko zelo učinkoviti; npr. v filmu »Javno mnenje« se junak filma sestane z mlado ženo, ki jo je nekoč ljubil. Ne ve, kakšno je bilo njeno življenje po času njune ločitve in upa, da bo lahko obnovil pretrgano idilo. Toda v hipu, ko žena odpre predal, pade iz njega moški ovrtnik.

Okrajšave razvrščamo v tri kategorije, ker nastajajo zaradi treh različnih vzrokov:

— Prvi pogoj za okrajšave je dejstvo, da je film umetnost, kjer lahko izberemo in uredimo določene izseke. Režiser ima namreč možnost, da med množico izsekov, ki jih ima na razpolago, izbere tiste, ki mu ustrezajo zaradi pomembnosti. Registrira jih s kamero ter sestavi v določeno zaporedje. Tako ustvari nov pomen. Vse okrajšave bi morale biti predvidene že v snemalni knjigi, ki predstavlja zelo važen postopek. To se velikokrat zanemarljivo račun montaže. Če bi bila snemalna knjiga skrbno pripravljena, bi bila montaža le čista tehnika lepljenja filma.

— Okrajšave druge vrste povzročajo zahteve, ki jih narekuje gradnja pripovedi in dramatičnost zgodbe. Gledalec kriminalnih filmov ne sme prejeti za več stvari, npr. kdo je morilec (film »Tretji človek«) ali kako je bil izveden umor, ker bi to motilo splošno vzdušje prizora.

— Na okrajšave tretje vrste vplivajo vzroki družbenega značaja. Na filmskem platnu namreč ni priporočljivo prikazovati mučnih ali kočljivih kretenj, položajev ali dogodkov, npr. smrt, grozotne rane, prizore mučenja ali umore. Tak prizor prikazujemo z okrajšavo, npr. ko se zgodi umor, se nekdo prekrizha, ali vidimo le senco dogodka, tudi nenadoma otrpla roka, ki se je prej stegovala, nakazuje smrt. Prvi jok novorojenčka nakazuje rojstvo človeka. Zelo težko je tudi prikazovanje spolnega akta, ki pa v filmih nastopa zelo pogosto. Rešujemo ga na zelo različne načine: npr. slap vode, ki prihrumi iz odprtega jezua; trikratna slika penečega vala, ki se lomi ob skale; ogenj v kaminu, ki govori o ljubezni, npr. v filmu »Vrag v telesu«. Tudi prizori vojnih grozot so v filmu velikokrat le nakazani. Cilj filma je, da v gledalcu vzbudi občutek grozote vojne, in sicer vedno na visoki estetski in moralni ravni.

VI. PREHODI

Film se sestoji iz številnih delov, ki so jih posneli na različnih krajih in v zaporedju, ki nima nikakršne zveze z normalnim potekom dogajanja. Naloga režiserja je, da z raznimi učinki doseže pri gledalcu zavesten ali podzavesten občutek, da si vsi posnetki, ki sestavljajo film, slede plastično in logično.

Za povezovalne posameznih delov filma med seboj oziroma za njihovo ločitev imamo različne vrste filmskih ločil ali prehodov, podobno kot imamo ločila v književnem jeziku. Njihova naloga je, da teče filmska zgodba povezano, morajo pa biti čimbolj neopazni. Uporabljamo naslednje prehode:

— Sprememba posnetka z ostrim rezom, ki neposredno zamenja eno sliko z drugo. To je najpreprostejši prehod, a tudi najenostavnejši in najbolj bistven. Film je postal umetnost z dnem, ko so si upali s škarjami zarezati v posneti filmski trak in zlepiti dva kosa, ki sta bila posneta ločeno. Vsa gradnja in montaža filma temeljita na tej osnovni operaciji. Ostri rez pomeni, da se sprememba časa ali kraja kratkomalo navezuje, navadno tudi brez zvočne prekinitev.

Razstava v Poreču

V majski številki časopisa smo že pisali o tradicionalnem srečanju delavcev vseh dvanajstih članic Združenih podjetij strojegradnje v Poreču, naredili pa smo krivico prizadevnim fotoamaterjem. Razstava, ki so jo pripravili v avli hotela Albatros, je res pripomogla h kulturni pestrosti v prazničnih dneh.

Vseh razstavljenih fotografij je bilo 82, od tega je bilo 13 fotografij izven konkurence. Iz Metalne sta razstavljala Vinko Žmegač in Jože Podaj, iz Litostroja pa Darinka Androjna, Goran Beguš, Tone Erman, Jolanda Kavčič, Alojz Kovač, Božo Kukac, Drago Lisjak, Jernej Mlinar, Ivan Pernat, Peter Poženel, Tkalec Branko, Vinko Udovič, Vogelnik Stane in Zadnikar Janez. Izven konkurence so razstavljali: Jaka Jeraša, Peter Kocjančič in propagandni oddelek Litostroj. Žirija je podelila prvo nagrado za najboljšo fotografijo Vinku Žmegaču iz Metalne, drugo nagrado Petru Poženelu in tretjo Jolandi Kavčič iz Litostroja. Za zbirko štirih fotografij pa so dobili nagrade: Peter Poženel, Darinka Androjna in Jolanda Kavčič — vsi trije iz Litostroja.

Posebne nagrade prireditelja za kolekcijo fotografij so dobili: Vinko Udovič, Alojz Kovač, Ivan Pernat in Janez Zadnikar.

Razstavo so si ogledali številni obiskovalci. V zelo primerem prostoru je nudila umetniški užitek ne samo z eksponati, ampak tudi z ureditvijo. Na žalost so nam ostali nepoznani fotoamaterji iz drugih organizacij ZPS, ki jih prav gotovo ni malo. Je bila mogoče obveščena pre-slaba?

Upam lahko, da bo udeležba ob letu boljša, da bomo videli razstavljene izdelke vseh dvanajstih članic ZPS in ne le dveh, kot je bilo to letos. To bo pripomoglo tako kvaliteti, kot tudi zblizanju delavcev samih.

E. L.

IZREKI

● V prvi polovici življenja se pehamo za denarjem in si uničujemo zdravje, v drugi polovici življenja pa ta denar uporabimo za zdravljenje.

● Prvo polovico življenja nam zagrenijo starši, drugo pa otroci.

Odšel v pokoj

Ob moji upokojitvi se želim še enkrat iskreno zahvaliti za izredno tovariško poslovlitev vsem sodelavcem TOZD IVET, članom kolegija, še posebej pa tovarišem iz TOZD PI in predstavnikom samoupravnih organov ter družbenopolitičnih organizacij za vse dobre želje.

Iskrena hvala za dragocena darila, ki mi bodo drag spomin na preživela leta v Litostroju.

Celotnemu kolektivu želim mnogo uspehov in uspešen nadaljnji razvoj.

Janez Barlič

ZAHVALE

Zahvaljujem se IS sindikata, ki mi je omogočil enotedensko letovanje na Soriški planini. Posebej se zahvaljujem tudi OO sindikata POAE za denarno pomoč v času moje bolezni

Moja Tomšič

Sindikalni organizaciji Litostroj se zahvaljujem za obiske in darilo v času moje bolezni. Posebej se zahvaljujem tovarišu Skoku in tovarišu Zirovniku ter ostalim, ki so me presenetili s svojim obiskom.

Ludvik Vidrih

Dragi sodelavci v kontroli, težki in lahki obdelavi! Naj se vam tudi na ta način še enkrat zahvalim za darila in pozornost, ki ste mi jo izkazali ob moji petdesetletnici.

Ivan Vidmar

V juniju letos se je poslovil od svojih sodelavcev inž. Janez Barlič, ki je več kot četrto stoletja pomagal, da je Litostroj danes to, kar je. Sprva je delal kot energetik, nato kot vodja strojnega oddelka v pomožnih obratih in na koncu kot direktor TOZD IVET. Podobno kot je napredoval pri delu, je skrbel tudi za lastno izpopolnitev in si pridobil leta 1962 diplomu inženirja strojništva. Sodeloval je v družbenopolitičnih organizacijah in to od vsega začetka v zvezi komunistov, pri sindikatu in socialistični zvezi, kjer je sedaj podpredsednik SZDL v krajevni skupnosti Trnovo.

V širokem krogu svojega delovanja si je tovariš Barlič pridobil veliko znancev in prijateljev, zato je bil v družbi vselej živahen in priljubljen govornik.

Vsi, ki smo ga poznali in z njim dolga leta sodelovali, mu želimo še veliko prijetnih let v zasluženem pokoju in na lovskih pohodih še dolgo dober pogled.

Sodelavci

POZDRAV

Oglašam se vam iz Ulcinja, kjer služim vojaški rok. Lepo vas pozdravljam in se zahvaljujem, ker ste ustregli moji želji in mi začeli pošiljati časopis »LITOSTROJ«. Res je zanimivo brati, kako teče delo v delovni organizaciji.

Tovariški pozdrav!

Tone Zupančič

Ob boleči izgubi mojega dragega moža

TOMA KLEINDIENŠTA

se najtopleje zahvaljujem vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti. Obenem se zahvaljujem za darovane vence in cvetje. Hvala tudi litostrojki godbi, ki mu je zaigrala ob slovesu.

Žalujoča žena Nežka

Zahvaljujem se vsem sodelavcem v TOZD FI in sindikalni organizaciji za podarjeni venec ob smrti moža in očeta Bruna Cankarja. Posebej se zahvaljujem za pomoč družinam Prosen, Zorž in Ban, stanovalcem stanovanjske skupnosti bloka XIV ter vsem, ki sočustvujejo z nami.

Žena Anica in sin Branko

V SLOVO

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše drage žene, mame, stare mame in sestre

MARIJE PERIČ

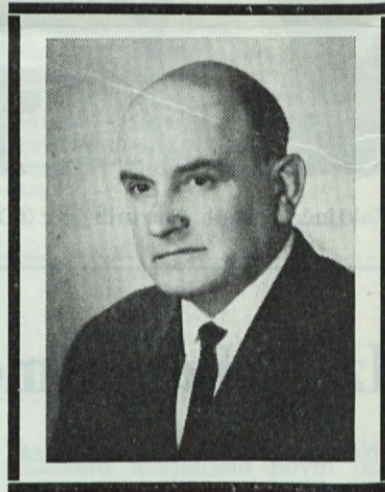
se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nas tolažili in nam na kakršenkoli način lajšali bolečine. Posebno smo hvaležni za vso pomoč in razumevanje njenim sodelavcem iz tozda IVET, predsedniku delavskega sveta tovarišu Pavlu Stupnikarju, tovarišu Janezu Vidru in tovarišu Cirilu Hrovatu za

poslovilne besede. Prav tako se iskreno zahvaljujemo godbi na pihala Litostroj, osnovni organizaciji sindikata TOZD IVET, skratka vsem, ki ste jo pospremili na zadnji poti in ji darovali cvetje.

Vsi njeni

V ponedeljek, 6. junija 1977 smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Bruna Cankarja. Rodil se je na Vrhniki pod Trojiškim hribom, umrl pa je star 65 let.

V Litostroju se je zaposlil kot strugar v TOZD FI in kot marljiv delavec delal vse do upokojitve 30. aprila 1969. Ostal nam bo v spominu kot dober človek, neutrušen delavec in nebeičen tovariš. Zato toliko bolj čutimo praznino, ki je ostala po njegovi smrti.

Njegovi dolgoletni prijatelji

Ob smrti najine drage mame

IVANKE PRVINSEK

se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavcem za izraze sožalja, podarjeni venec in spremstvo na njeni zadnji poti.

Brata Lojze in Janez Prvinšek

Zahvaljujem se sodelavcem za sožalje, za podarjeni venec in za spremstvo na pogrebu ob smrti moje mame

Vsem iskrena hvala!

Jožica Zec

Zahvaljujem se vsem sodelavcem kemičnega laboratorija in OOS TOZD PI za pomoč in tolažbo v težkih trenutkih ob prerani smrti mojega sina Brana.

Jože Cenkar

Srebrni gasilci

28. maja letos, so gasilci Industrijskega gasilskega društva Litostroj praznovali 25-letnico svojega obstoja. Praznovanje sovpada z mnogimi pomembnimi jubileji, zato je potekalo v toliko slovesnejšem vzdušju. Slovesnosti so se udeležili generalni direktor naše delovne organizacije, tovariš Marko Kržišnik, ki je bil tudi pokrovitelj praznovanja, predstavniki industrijskih in ostalih prostovoljnih gasilskih društev, predstavnika občinske in mestne gasilske zveze ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij podjetja.

Pred otvoritvijo proslave so gasilci prikazali praktično gasilsko vajo, v kateri so prikazali gašenje v vodo in reševanje iz goreče zgradbe, nato pa še gašenje z naj sodobnejšimi sredstvi — kot sta lahka in težka pena. Obe vaji sta bili zelo dobro

kaj besedami je orisal razvoj našega gasilskega društva, se zahvalil za izkazano mu zaupanje ter zaželel članom še veliko uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Nekaj več o gasilskem društvu pa je povedal v svojem po-

Jubilej gasilskega društva, združen z dvema simboloma — ognjem in vodo

pripravljeni in izvedeni, prikazali sta tudi dobro izurjenost ter moderno opremljenost našega gasilskega društva.

Osrednji dogodek proslave pa je bilo odkritje spominske plošče. Ta častna funkcija je bila zaupana tovarišu Kržišniku, ki je imel ob tej priložnosti tudi krajši pozdravni govor. Z ne-

zdravnem govoru tovariš Sabol, predsednik sindikalne organizacije Titovih zavodov Litostroj.

»Za ustanovno leto litostrojkega gasilskega društva velja leto 1952, vendar pa prvi zametki gasilske organizacije segajo že v leto 1948. Takratna uprava podjetja je organizirala nadzorno gasilsko službo za zaščito

premoženja iz vrst delavcev — prostovoljcev.

Naslednji poizkus ustanovitve prostovoljnega gasilskega društva je bil v letu 1950. Organizirani so bili že prostovoljci, ki so prevzeli prostovoljno dežurno službo ponoči, ker pa tudi tokrat ni prišlo do popolnejše organiziranosti, je tudi ta poizkus propadel.

V letu 1951 je tedanje ministrstvo za notranje zadeve izdalo nalog, da morajo vse večje delovne organizacije ustanoviti prostovoljna gasilska društva in poklicne gasilske ekipe. Tako smo takrat tudi v Litostroju ustanovili poklicno gasilsko ekipo. Vendar pa je bila premajhna, zato smo že v letu 1952 ustanovili prostovoljno gasilsko društvo, ki obstaja vse do danes.

Vse od svoje ustanovitve naprej se je društvo srečevalo z mnogimi težavami, ki so se pojavljale tako glede opreme kot glede kadra. Ko pa danes pregledujemo dosežene rezultate, opremljenost ter izurjenost gasilcev, lahko s ponosom poveemo, da so se člani gasilskega društva sposobni spoprijeti z vsako akcijo, saj jim to omogoča tako sodobna in moderna opremljenost, kot tudi dobra izurjenost.

Naše gasilsko društvo pa ni aktivno le v sami tovarni, temveč priskoči na pomoč tudi ob raznih nezgodah izven podjetja, od vsega začetka se tudi udeležuje tekmovanj, ki jih organizirajo Združena podjetja strojegradnje ter uspešno sodeluje z občinsko gasilsko zvezo, katere predsednik je tovariš Vilijem Zalta. Zato tudi ni nenavadno, da je bilo tovarišu Zalti, kot častnemu gostu našega gasilskega društva, zaupana naloga podelitve priznanj zaslužnim članom IGD, odlikovanj članom za dvajsetletno sodelovanje ter republiških odlikovanj.

Slovesna podelitev nagrade tovarišu Cirilu Veniki. Ob 25. obletnici gasilskega društva je tovariš Venika prejel najvišje republiško priznanje, zlato plamenico I. stopnje

Tako so republiška odlikovanja prejeli tovariši: Ciril Venika, Ivan Cafuta in Ignac Zajec. Za tridesetletno sodelovanje je prejel odlikovanje tovariš Vladimir Bišof, za dvajsetletno sodelovanje pa Ivan Maričič, Ivan Jager, Alojz Habič, Ivan Cafuta ter Avgust Burger. Ob podelitvi priznanj zaslužnim članom, pa so leta prejeli Janez Mušič, Ivan Maričič, Janez Gal, Josip Slavko Kokot, Ilija Katilovič, Pintarič, Alojz Kosi, Vinko Klemenčič, Jovo Perić ter Dominik Selan.

Naše gasilsko društvo šteje sedaj okrog 60 članov, vendar je starostna struktura precej visoka. Zato, da bi številčno okrepili svoje vrste, so gasilci izrazili željo, da se v društvo vključijo čim več mladih prostovoljcev, ki bi lahko uspešno nadaljevali že začeto delo. Vendar pa so dodali, da se v tem ne mislijo samo fante, ker so dekleta ravnako dobrodošla. Pravijo, da bi iz njih lahko naredili čudovito ekipo. Torej fantje in dekleta, vključite se!

M. H.

Iz planinskega nahrbtnika

Litostrojci planinci so v letošnjem letu jubilejev še povečali svojo aktivnost in se tako živo vključujejo v slavlja teh zgodovinsko pomembnih mejnikov.

Izmed 23, v programu za leto 1977 planiranih izletov, so jih planinci doslej opravili že dobro polovico, čeprav z vremenom niso vedno imeli sreče. Tako so se udeležili proslave v Dražgošah, spominskega pohoda na Stol, pohoda ob žici okupirane Ljubljane, bili so tudi na Trebeljevem. Organizirali so izlet na Mojstrovko, v Julijsko krajino, tradicionalni izlet na Golico pa še na Kamniško sedlo, na Ak v Martuljkovi skupini, na Storžič, na Grintovec in izlet v Krkonoše na Češko.

Od teh velja posebej omeniti izlet na Matajur v Julijski krajini. Ob lepšem vremenu bi ta vsekakor nudil udeležencem pre-

cej več užitka in dobre volje, bo pa kljub temu ostal v spominu kot obisk krajev in ljudi, ki jih vse preveč pozabljamo. Tudi pot na Kamniško sedlo, združena z akcijo SLO in nazornim poukom obnašanja v primeru padcev na snežišču, je bila za udeležence škkih vrhov — za Akom je udeleženci zanimiva. V amfiteatru Martuljeleznice pozdravilo cvetje, ki ga planinec redko srečuje sočasno skoraj na istem prostoru: poleg teloha in snežnega zvončka je ob robu snežnega plazu med dišečimi jožefovkami ponujal soncu svojo modro čašo encijan, na skali poleg se je razcvetal rododendron, v posebnem zavetju skrival lepi čevljev — cep-

tec, vmes pa še in še drobne cvetja iz dni prve pomladi do visokega poletja.

V drugi polovici izletov so na programu zahtevnejše ture, ki zahtevajo letos zaradi razmer v gorah še posebej zanesljiv korak, dobro kondicijo, poleg visokogorske opreme pa še primerno mero zrelosti. Tako je udeležba na turah na Triglav, Prisojnik in Razor, Veliki Klek ter Veliki Oltar pogoj za vzpon na vrh Evrope — Mont Blanc konec avgusta. Ta vzpon, s katerim želi društvo praznovati 30 let obstoja tovarne, pomeni prav gotovo vrh v njegovem 29-letnem delovanju in temu primerno zanj potekajo tudi priprave.

V septembru in oktobru je na programu še nekaj lažjih, manj zahtevnih izletov, na katerih se bodo gotovo spet zbrali vsi zvesti obiskovalci gora. V društveni propagandni omari pri glavnem vohodu so objavljene vse podrobnejše informacije — ustavite se kdaj pa kdaj ob njej, morda vas bo zamikalo, da se stalnim udeležencem pridružite tudi vi...

OBVESTILA

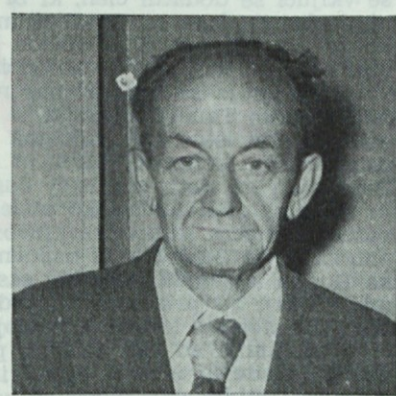
Vse sodelavce in upokojece naše delovne organizacije vabimo, da se udeležijo proslave ob 30. obletnici Litostroja, ki bo v soboto, 3. septembra ob 11. uri v Hali Tivoli; upokojece pa vabimo še k ogledu tovarne v soboto, 3. septembra od 14. do 17. ure in v nedeljo, 4. septembra od 8. do 16. ure.

Pripravljalni odbor

Sindikalna organizacija Litostroja obvešča vse upokojece naše delovne organizacije, da ob 30-letnici podjetja organiziramo izlet za upokojece v Poreč. Odhod iz Ljubljane bo 15. septembra ob 15. uri, vrnitev v Ljubljano pa 17. septembra v večernih urah. Za vse upokojece Litostroja je izlet brezplačen, za njihove ožje družinske članke pa je cena 300 din.

Vsi zainteresirani se morajo javiti v pisarni sindikat najkasneje do 15. avgusta. Informacije lahko dobite po telefonu 56-021, interna 203.

ODŠLA STA V POKOJ

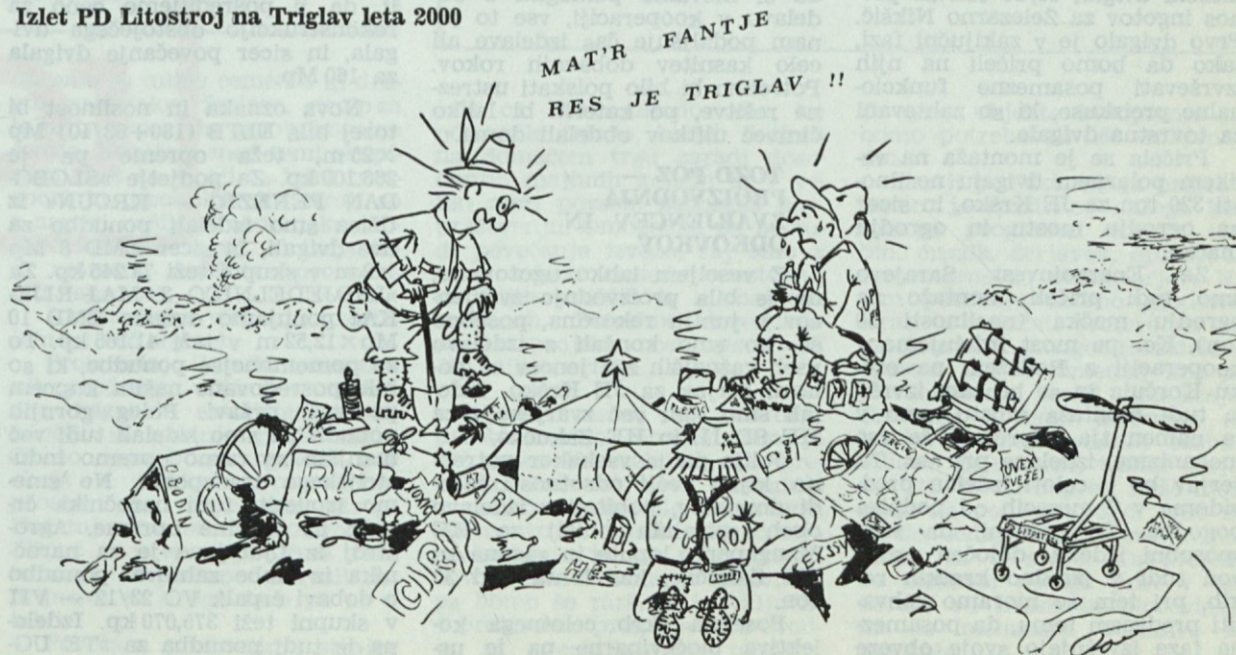
21. junija je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Mihael Fuss. V Litostroju se je kot tesar zaposlil v avgustu 1947, nazadnje pa je opravljal delo skupinovodje transportnih delavcev v odpremi.

Aprila letos je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Milan Jagodic, ki se je v Litostroju zaposlil 12. februarja 1959. Vrsto let je delal kot betoner v TOZD IVET.

Obema želimo še veliko sreče in zadovoljstva!

Sodelavci

Izlet PD Litostroj na Triglav leta 2000

vesti iz obratov

TOZD FI

TRANSPORTNA VOZILA IN NAPRAVE

V montažni hali transportnih naprav pospešeno poteka montaža dveh serij pettonskih nakladalcev. Prva serija bo dokončana še v tem mesecu. Ti nakladalci bodo izdelani v novi, izboljšani izvedbi in opremljeni z mehničnimi menjalniki. Druga serija pa bo predvidoma končana v naslednjem mesecu. Ti nakladalci pa bodo imeli vgrajene hidravlične menjalnike. Vzpono redno z omenjenimi deli pripravljajo preko mehanske obdelave posamezne sestavne dele za montažo sklopov šesttonskih mobilnih dvigal.

PREOBLIKOVANNA OPREMA

Pretežna večina preoblikovanih strojev, ki so v proizvodnji v tem obdobju, je naročena za Sovjetsko zvezo. Ta naročila obsegajo široko paleto od težjih zapogibnikov do manjših hidravličnih strojev. Trenutno se v mehanski obdelavi obdelujejo in pripravljajo sestavni deli prvih serij od večjega naročila zapogibnikov. Naročilo obsega 27 strojev, tako da na posameznih delovnih mestih zasedba presega naše kapacitete in smo zaradi tega nekaj kritičnih pozicij predali v kooperacijo.

V montažni hali preoblikovane opreme se trenutno odvija montaža na petih zapogibnikih s 315 tonami, na petih zapogibnikih s 250 tonami ter na dveh serijah hidravličnih preoblikovanih strojev moči 40 in 63 ton. Vsi so naročeni za ZSSR.

V postopku montaže je tudi linija za narez jeklenih trakov za Kovinoplastiko Lož in pa dva stroja za preoblikovanje, in sicer za Đuro Đaković iz Slavonskega Broda in za Ikarus iz Zemuna.

ČRPALKE

Za Sodo So iz Tuzle smo končno le izdelali specialne črpalke, ki so narejene iz nerjaveče litine. Črpalke so bile montirane že dalj časa, vendar so čakale na specialna tesnila iz uvoza, ker prvotna niso ustrezala.

Za tovarno sladkorja v Osijeku montiramo kompresor za CO₂.

V postopku montaže je še nekaj malih zobniških črpalk za lastne potrebe.

DIESELSKI MOTORJI

Za Brodogradilište Kraljeva montiramo štiri motorje, za Romunijo pa so v postopku montaže deseta in enajsta gradnja. Vsaka gradnja obsega tri dieselske motorje tipa 620 s skupno močjo 900 KM.

ŽERJAVI

V fazi montaže imamo še dve kleščni dvigali 10/20 ton za prenos ingotov za Železarno Nikšič. Prvo dvigalo je v zaključni fazi, tako da bomo pričeli na njih izvrševati posamezne funkcionalne preizkuse, ki so zahtevani za tovrstna dvigala.

Pričela se je montaža na velikem polarnem dvigalu nosilnosti 320 ton za JE Krško, in sicer na ogrodju mostu in ogrodju mačka.

Za Energoinvest Sarajevo smo tudi pričeli montažo na ogrodju mačka (nosilnosti 50 ton). Ker pa most izdelujemo v kooperaciji z Radežem na otoku Korčula in se bo tam izvršila tudi montaža mostu, smo v ta namen tja odpremili že vse mehanizme, izdelane pri nas. Ta žerjav bo v celoti izdelan predvidoma v 7 mesecih od podpisa pogodbe. To pomeni, da smo sposobni izdelati določen proizvod tudi v izredno kratkih rokih, pri tem se moramo zahvaliti predvsem temu, da posamezne faze izvršujejo svoje obveze

po rokovniku in to predvsem začetne faze proizvodnega procesa.

VODNE TURBINE

Za HE Gazivode na Kosovu je v zaključni fazi montaže prva Francisova turbina s pripadajočo predturbinsko loputo in avtomatsko regulacijo. Za drugi agregat turbine pa so posamezni sestavni deli v zaključnih fazah mehanske obdelave.

Za HE SD II smo izdelali in odposlali že skoraj vse dele za prvi agregat Kaplanove turbine, v zaključnih fazah imamo še gonilnik z gredjo.

L. Nadlišek

TOZD PI

TOZD PUM — PROIZVODNJA ULITKOV IN MODELOV

V letošnjem polletju je modelna mizarna presegla planirane ure za 17% v primerjavi z istim obdobjem lani. Iz tega je razvidno, da je večletna problematika izdelave modelov bolj ali manj rešena. Rokovnih kasnitev skoraj ni, vendar je zaradi izredne zahteve po kratkih rokih dobave ulitkov potrebno pričeti izdelovati vsak naročen model takoj.

V juniju smo izdelali več modelov za HE Tikveš, Cementarno Lukavac, Dalmacijo cement in Minel Beograd. V juliju bo vsekakor potrebno končati vse modele za HE Tikveš, posebno model za traverzni obroč, ki bo narejen iz jeklene litine. Posebno pozornost smo posvetili popravilom modelov za ulitke ekscentričnih stiskalnic za Jelšingrad.

V livarni sive litine izdelujemo ulitke za HE Ožbalt. Ulitki za zgornji in spodnji vodilnikov obroč so že gotovi, pri dvodelnem turbinskem pokrovu pa je ulita samo ena polovica. V začetku julija smo začeli izdelovati tudi večje število ulitkov jeklene litine za reductorje za ZSSR.

V livarni specialne litine uspešno nadaljujemo z izdelavo ulitkov za Slovenija ceste, rudnik Majdanpek in Bor. Kljub večjim težavam tehničnih obdelav zaradi premajhnih zmogljivosti smo v letošnjem polletju povečali proizvodnjo za 35% v primerjavi z istim obdobjem lani.

Tudi v livarni jeklene litine hitimo z izdelavo ulitkov za iste naročnike — rudnik Majdanpek in Bor.

Pričeli smo formati večje ulitke za HE Tikveš in reductorje za ZSSR. V čistilnici pa končujemo zadnje pozicije za HE Zakučac, HE Mangapapa in ulitke za polarni žerjav za ZSSR. Zelo velike težave imamo z grobo mehansko obdelavo ulitkov, kajti zmogljivosti naše obdelave so prezasedene, tako da si moramo pomagati z obdelavo v kooperaciji, vse to pa nam podaljšuje čas izdelave ali celo kasnitev dobavnih rokov. Potrebno bi bilo poiskati ustrezne rešitve, po katerih bi lahko čimveč ulitkov obdelali doma.

TOZD POZ — PROIZVODNJA ZVARJENCEV IN ODKOVKOV

Z veseljem lahko ugotovimo, da je bila proizvodnja zvarjencev v juniju rekordna, posebno še, ko smo končali z izdelavo vseh važnejših zvarjencev za polarni žerjav za JE Krško. Izdelali smo tudi več zvarjencev za HE SD II. in HE Zakučac.

Julija pa je vsekakor potrebno, kljub večji odsotnosti zaradi dopustov, pohiteti z izdelavo obeh spiralnih ohišij za HE Mangapapa, lopute in zasuna za HE Zakučac, kar tehta nad 30 ton.

Posebna skrb celotnega kolektiva pločevinarne pa je us-

merjena v izdelavo vseh zvarjencev za polarni žerjav, ki ga izdelujemo za ZSSR. Kljub vsem prizadevanjem pa še vedno nimamo vsega materiala. To pa bo povzročilo kasnitev rokov.

V kovačnici nadaljujemo s kovanjem vilic ter ostalih delov za vilicarje.

Predvidoma v juliju nam bodo montirali 10-tonski žerjav, kar bo zelo olajšalo delo v kovačnici, saj je bil do sedaj tam le en žerjav, kar je bilo vsekakor premalo.

A. G.

NOVICE IZ PRODAJE

V aprilu in v maju letos je prodaja posredovala različnim kupcem več ponudb za naše proizvode. Tako smo na področju turbinske proizvodnje izdelali te večje ponudbe: Za HE ZA-VOJ ponudbo za spiralno Francisovo turbino in pripadajočo opremo v skupni teži 370.166 kp. Rekalkulirali smo tudi ceno za HE NATURAL BRIDGE FALS za Tanzanijo. To je vertikalna Francisova turbina v skupni teži 177.454 kp. Večja ponudba je bila izdelana tudi za Filipine, in sicer za HE MASIWAY. To je Kaplanova turbina, ki tehta skupno z vso pripadajočo opremo 223.234 kp. To naročilo posredujemo preko Ingre. Informativna cena je bila izdelana tudi za GABON; to je oprema za HE L'IMPERATRICE v skupni teži 780.000 kp. Poleg teh velikih hidroelektrarn je bilo izdelanih tudi večje število manjših ponudb za različno opremo za hidroelektrarne. Dokončno so rešena tudi vsa vprašanja v zvezi s hidroelektrarno HEM-REN DAM za IRAK. To je do- slej eno največjih naročil, ki jih je Litostroj uspel pridobiti na zunanjih tržiščih, skupna teža vse opreme je 1.752.560 kp, vrednost te opreme pa znaša skupaj preko 346 milijonov dinarjev.

Za naročnike dvigal ali industrijskega transporta so bile izdelane te večje ponudbe: Za »RHE OBROVAC« smo izdelali predkalkulacijsko ceno za tri električna mostna dvigala, in sicer za EMD (185+2x2) Mp x 32 m, ki je težko 213.710 kp, EMD (185+2x5) Mp x 14 m v teži 170.500 kp in EMD (40 Mp x 7 m) v teži 24.685 kp. Podjetje »OLT OSIJEK« zahteva ceno za tri dvigala: EMD 5 MP x 24,4 m EMD 5 MP x 12,2 m, EMD 5 MP x 24,4 m in dvigalo EPD 1 Mp x 10 m, vse skupaj v teži 200.950 kp. Za podjetje »TEM ŠIBENIK« smo izdelali predkalkulativno ceno za dve dvigali, in sicer EMD 20/8 Mp x 24 in EMD 10/3, 2 Mp x 20 m v skupni teži 203.410 kp. Za »Dalmacija cement« iz Solina oz. za TOZD »Tvornico Prvoborac« smo izdelali ponudbo za dvigalo PM 3 Mp x 14 m, težko 29.120 kp. »Železarna Jesenice« hoče imeti ceno za tri dvigala, in sicer za ELMD 125/40 Mp x 20 m (livarniško dvigalo), EMD 20 Mp x 20 m in EMD 20 Mp x 19,6 m v skupni teži 348.070 kp opreme. »Železarna Skopje« želi, da ji posredujemo ceno za rekonstrukcijo obstoječega dvigala, in sicer povečanje dvigala za 160 Mp.

Nova oznaka in nosilnost bi torej bila ELTB (180+63/10) Mp x 25 m, teža opreme pa je 266.100 kp. Za podjetje »SLOBODAN PENEZIĆ — KRCUN« iz Užica smo izdelali ponudbo za dve dvigali, in sicer EMD 8 Mp x 2 m v skupni teži 74.245 kp. Za »LADJEDELNICO 3. MAJ RIJEKA« ponujamo dvigalo EMD 10 Mp x 12,52 m v teži 41.165 kp. To so pomembnejše ponudbe, ki so bile posredovane našim kupcem po vsej državi. Poleg gornjih ponudb pa smo izdelali tudi več manjših za razno opremo industrijskega transporta. Ne smemo izpustiti tudi naročnika črpalke in črpalne opreme. Agrostroj iz Ljubljane je za naročnika iz Kube zahteval ponudbo o dobavi črpalke VO 23/12 — VII v skupni teži 375.070 kp. Izdelana je tudi ponudba za »TE UG-

Tone Erman: Razgledi

LJENIK«; to je hladilna črpalka Vi 36/96-2 v teži 96.863 kp. INGRA iz Zagreba naroča za naročnika iz Francije ponudbo črpalke CNV 8/66 in CN 8/71-II, v skupni teži 41.700 kp črpalne opreme. Za rudnik urana »Žirovski vrh« smo izdelali ponudbo za črpalke CN in kompresor OBD v skupni teži 50.000 kp. »Salonit« Anhovo naroča ceno za elektromotorne zasune ϕ 500 in ϕ 600 v skupni teži 12.300 kp. Za Bombay — Indija je izdelana ponudba za črpalke 5 CN 7c in 5 CNT 6c v skupni teži 27.430

kp. Tovarna papirja »Sladkogorska« Sladki vrh za kompresor OBD 90/70 k in črpalke HCK e-s 40/00 v skupni teži 32.700 kp, »Jugoturbina« iz Zagreba pa za vijačne črpalke in drugo črpalno opremo v skupni teži 60.660 kp.

Na področju blagovne proizvodnje je bilo sprejetih v mesecu aprilu 34 naročil v skupni teži 147.681 kp raznih ulitkov. Ponudb je za april 19, teža vseh polizdelkov pa skupno 321.050 kN.

A. N.

KRATKE NOVICE

● Na prvi redni seji delavskega sveta podjetja, ki je bila 7. junija, je volilna komisija poročala o poteku in rezultatih volitev v samoupravne organe, ki so bile 25. aprila letos. Volitve so uspele povsod, razen v tozdu ZSE, kjer so bile 31. maja ponovljene. Na referendumu, 25. maja, pa so se delavci naše delovne organizacije izrekli za novo organiziranost temeljnih organizacij združenega dela in delovne skupnosti.

Delegati delavskega sveta pa so še soglasno izvolili naslednje komisije in njihove predsednike: komisija za štipendiranje (predsednik Rudi Perušek), komisija za stanovanjska vprašanja (Venčeslav Makšan), komisija za inovacije in realizacijo poslovanja (Zvonimir Gorjup) in komisija za pohvale in odlikovanja (Franc Černivec).

● Tudi ostali delavski sveti v TOZD in SSP so na svojih sejah v glavnem obravnavali isto problematiko. Samoupravne sporazume so predlagali v potrditev na zborih delavcev.

● Delovna organizacija »Rade Končar« iz Zagreba nam je ob svoji tridesetletnici podelila jubilejno plaketo, s katero nam izraža priznanje za dolgoletno in uspešno sodelovanje.

● Upravni odbor je na svoji prvi redni seji 8. junija med drugim obravnaval obračun uspeha poslovanja v mesecu maju in ugotovil, da so rezultati vseh TOZD in SSP celo boljši kot v istem obdobju lani.

Na svoji drugi seji 29. junija pa je upravni odbor obravnaval informacijo o programu priprav za organiziranje delovne skupnosti posebne finančne službe in ugotovil, da je program dobro pripravljen ter da se dela razvijajo skladno z določili Zakona o združenem delu. Pri predlogu načina obračunavanja prispevnih stopenj je UO predlagal delavskim svetom tozdom in SSP, da se sprejmeta dva sklepa, in sicer, da vrednost točke ostane nespremenjena, za proračun bruto — neto pa naj se uporabljajo domicilne stopnje ljubljanskih občin, saj je pretežna večina zaposlenih s tega področja. Med drugim so člani obravnavali tudi predlog Samoupravnega sporazuma o ustanovitvi SIS občina Ljubljana-Siška za varstvo pred požari ter ugotovili, da je predlog primeren za obravnavo na delavskih svetih TOZD in SSP ter na zborih delavcev.

● 10. junija je bila skupna seja DS tozda FI, IO DS, IO OS, delegacije SIS, delegacije ZZZ in vodij stroškovnih mest TOZD FI. Prisotni so obravnavali poročila o predlogih samoupravnih sporazumov SIS družbenih dejavnosti občine Ljubljana-Siška, ki naj se realizirajo v letih od 1976 do 1980, ob tem pa so predlagali, da naj se vključi še dodatni člen, ki bi zagotavljal kontrolo nad predvidenimi obsegi plana ter kvalitativnim in planskim izvajanjem. Prav tako so potrdili proračun občine Ljubljana-Siška in zadolžili delegacijo ZZZ, da zanj glasuje na občinski skupščini.

● 17. junija so bili pri nas na obisku pohodniki mladinske pohodne enote Tone Tomšič, ki je sodelovala na pohodu partizanskih enot in aktivistov OF. Pohodna enota je krenila s Čebin — kraja ustanovnega kongresa KPS in je zaključila pohod 25. junija v Dražgošah na zletu pionirjev Jugoslavije. Med obiskom v Litostroju so si ogledali mehansko obdelavo in se seznanili z razvojem tovarne in delom samoupravnih organov. Po končanem ogledu so si pohodniki iz Sentvida in osnovnih šol Hinka Smrekarja ter Zvonka Runka izmenjali pohodno zastavo in torbico s pozdravnimi pismi. Predaji so prisostvovali tudi člani Zveze borcev in rezervnih vojaških starešin terena Litostroj.

● 24. junija so nas obiskali predstavniki Zavodov za zaposlovanje iz nekaterih mest v Bosni in Hercegovini. Obisk, ki ga je organiziral ljubljanski Zavod za zaposlovanje je bil namenjen pogovoru z delavci iz njihove republike. Predstavnike SR BiH je zanimalo v kakšnih pogojih živijo njihovi delavci tukaj, na kakšen način so se zaposlili v Litostroju, kakšni so njihovi stiki z matično republiko in podobno. Želeli so ugotoviti katere so najpogostejše težave, ki spremljajo delavce, ko se zaposlijo v drugi republiki, da bi na podlagi tega lahko pomagali delavcem, ki bodo še prišli. Obisk v Litostroju jim je pokazal, da so delavci pri nas v glavnem zadovoljni in da nimajo nobenih posebnih težav, nezadovoljni pa so z delom posameznih Zavodov za zaposlovanje, saj ne dobivajo od njih nikakršnih informacij.